

Uthållig kommun i halvtid

ER 2006:10

Böcker och rapporter utgivna av Statens
energimyndighet kan beställas från
Energimyndighetens förlag.
Orderfax: 016-544 22 59
e-post: forlaget@stem.se

© Statens energimyndighet
Upplaga: 400 ex

ER 2006:10

ISSN 1403-1892

Förord

Energimyndigheten har ansvar för den nationella energiomställningen, med det övergripande målet att bygga ett uthålligt och effektivt energisystem. *Uthållig kommun* är en av insatserna för att nå detta mål. Sveriges kommuner är centrala när det gäller att ställa om energisystemet så att det blir ekonomiskt, ekologiskt och socialt långsiktigt hållbart. Programmet är unikt i sin strävan att sätta in energiomställningen i ett vidare samhällsligt perspektiv och att dessutom göra det utifrån ett lokalt perspektiv.

Energimyndighetens vision med programmet är att varaktigt välstånd ska kunna skapas genom lokala initiativ. Myndighetens mål är att programmet ska bidra till att öka takten i bygget av det uthålliga samhället.

Detta ska framförallt ske genom att kunskap utvecklas om hur

- kommunala samverkansprocesser kan utvecklas,
- samspelet mellan nationell och lokal nivå kan ske på ett positivt sätt.

Samt genom att erfarenheter och resultat ges en vidare spridning till övriga kommuner och aktörer.

Denna rapport är den tredje i raden av årliga redovisningar av arbetet med programmet Uthållig kommun. Rapporten inleds med en kort beskrivning av Uthållig kommun. Därefter följer ett kapitel skrivet av forskaren Astrid Fell, statsvetare vid Luleå tekniska universitet. Hon följer programmet Uthållig kommun under hela dess programperiod, och i denna rapport gör hon en översiktlig analys av programmets samverkansprocesser, med fokus på aktiviteter som är gemensamma för alla fem kommunerna. Därefter följer kommunernas egna redogörelser för höjdpunkter och huvudsakliga aktiviteter under året som gått.

Eskilstuna, maj 2005

Thomas Korsfeldt
Generaldirektör

Tore Carlsson
Projektledare

Innehåll

1	Detta är Uthållig kommun	7
1.1	Energi som språngbräda.....	7
1.2	Samarbete staten – kommunerna	8
2	En analys av Uthållig kommun i halvtid	11
2.1	På vilka problem är Uthållig kommun en lösning?	12
2.2	Strukturella faktorer som antas påverka genomförandet	14
2.3	Vad har uppnåtts vid halvtid?	16
2.4	Lärdomar inför framtiden: Nätverksstyrningens möjligheter	19
3	Örnsköldsviks kommun	23
	Vision	23
	Mål	24
	Avstämning av handlingsplanens åtgärder 2005	27
	Höjdpunkter under året	29
	Processmått	30
	Blir utvecklingen mer hållbar?.....	31
4	Borås	33
	Vision	33
	Mål	33
	Höjdpunkter under året	34
	Avstämning av handlingsplanens åtgärder 2005	34
	Processmått	36
	Blir utvecklingen mer hållbar?.....	37
5	Solna	39
	Vision	39
	Mål	39
	Höjdpunkter under året	40
	Avstämning av handlingsplanens åtgärder 2005	40
	Processmått	44
	Blir utvecklingen mer hållbar?.....	45
6	Ulricehamn	47
6.1	Vision.....	47
6.2	Mål.....	47
	Höjdpunkter under året	48
	Processmått	50
	Blir utvecklingen mer hållbar?.....	50
7	Vingåker	51
	Vision.....	51
	Mål	51
	Höjdpunkter under året	52

Avstämning av handlingsplanens åtgärder 2005	53
Processmått	56
Blir utvecklingen mer hållbar?	57

1 Detta är Uthållig kommun

Sveriges kommuner är nyckelaktörer i arbetet för att ställa om energisystemet så att det blir ekonomiskt och ekologiskt långsiktigt hållbart. Därför driver Energimyndigheten programmet Uthållig kommun under åren 2003-2007.

Fem kommuner deltar: **Borås, Solna, Ulricehamn, Vingåker** och **Örnsköldsvik**. Programmet är unikt bland annat genom att det sätter in energiomställningen i ett vidare samhällsligt perspektiv. De fem kommunerna har valts ut för att de har kunnat visa att de har förutsättningar för god samverkan inom kommunen, och med det lokala näringslivet.

Processen styrs av kommunernas egna initiativ och krafter. Energimyndigheten bistår med omvärldsanalyser, kunskapsuppbyggnad, metodstöd och löpande erfarenhetsutbyte mellan deltagande kommuner. Vi sprider även kunskaper till kommuner som inte är med i programmet.

Programmet har nu drivits under tre år, varav det första i huvudsak ägnades åt att formulera handlingsplaner och att skapa organisation för programmet.

Energi som språngbräda

Sveriges kommuner har ett långsiktigt lokalt ansvar för att i samspel med medborgare och näringsliv forma ett samhälle som är hållbart ur såväl ekonomiskt, socialt som ekologiskt perspektiv. Kärnverksamheterna i kommunens hägn handlar förstas om skola, vård och omsorg. Men kommunerna har också en mängd andra uppgifter inom exempelvis samhällsplanering, miljöövervakning och lokal näringslivsutveckling.

Energifrågor tillhör inte kärnverksamhet för särskilt många i samhället. Men i samtliga verksamheter används energi, vilket ofta ger en betydande påverkan på både ekonomin, den yttre miljön och på sociala aspekter av verksamheten. En ambition med Energimyndighetens program Uthållig kommun är att lokala aktörer aktivt och strukturerat ska söka nå egna och samhällsliga mål genom att vidta kloka åtgärder i energisystemet.

Lite längre fram i denna rapport visar kommunerna på många exempel där olika aktörer tack vare kommunens initiativ vidtagit åtgärder för att nå andra mål. Det kan handla om företag som tack vare kommunens initiativ kunnat förbättra såväl ekonomi och "miljöprofil" genom att investera i energieffektiv teknik. Det kan vara boende och företag som vunnit ekonomi och resurseffektivitet genom att vara med i en bilpool. Det handlar också om kommunal samhällsplanering som utvecklas för att hantera energi- och transportsektor på ett klokare sätt.

De fem deltagande kommunerna är sinsemellan väldigt olika ur många aspekter – något som också återspeglas i denna rapport. De har valt olika områden för sina satsningar och olika arbetssätt, allt utifrån egna geografiska, lokalpolitiska och personella förutsättningar. Rapporten speglar dessa olikheter och kommunernas aktiviteter i kortfattad text och tabeller. Verksamheten är dock självklart större än att den låter sig beskrivas i tabellform. Samverkansprocesser på lokal nivå är ett bärande element i hela programmet – samverkan mellan kommun och näringsliv, mellan kommunala förvaltningar etc. I nästa kapitel analyseras de hittillsvarande processerna översiktligt.

Det finns dock några gemensamma drag hos de olika kommunernas arbete. Först och främst är det just inslaget av samverkan och nätverk på lokal nivå. Att få konkret samverkan till stånd är ofta en lång och omfattande process, men redan nu vittnar flera av kommunerna om nya dörrar och nya perspektiv som öppnats genom olika samverkansformer. Exempelvis har kommuner tagit initiativ till samverkan med näringslivet i olika former. Andra initiativ har varit större diskussionsmöten med kommunens politiker och ledande tjänstemän om energi- och miljörelaterade satsningar.

Ett gemensamt drag är den politiska förankringen. I samtliga fall är engagemanget inom ramen för Uthållig kommun en angelägenhet för kommunens högsta ledning.

Flera av kommunerna anger att arbetet med Uthållig kommun blivit en tändande gnista eller en katalysator för att få till stånd nätverk med exempelvis lokalt näringsliv kring energifrågor, och för att öka samordningen mellan de olika kommunala förvaltningarna. Mer om detta kan läsas i nästa kapitel.

Programmet har bidragit till att kommunerna tagit ett tydligare grepp om energi- och transportfrågorna i sin övriga samhällsplanering.

Samarbete staten – kommunerna

Erfarenheterna visar att ett samarbete mellan stat och kommun inte alltid är så lätt. Staten blir lätt stereotyp i sin syn på kommunerna, varav samtliga i själva verket har sin unika särart. Detaljerade föreskrifter från statens sida skaver ofta. De är tänkta att passa en medelkommun, men någon sådan är svår att hitta.

Samarbetet mellan stat och kommun i programmet Uthållig Kommun förefaller emellertid gå bra. Uthållighetsarbetet *har* intensifierats i de deltagande kommunerna. Nya samarbeten inom kommunen, över de egna förvaltningsgränserna *har* startats, privata företag *har* på ett lönsamt sätt kommit med i arbetet, ny kunskap *har* utvecklats om energiplanering, energieffektivisering och om uthållighetsmålet i kommunens fysiska planering, m.m., m.m.

Så här mitt i programperiodens fem år förefaller det som att arbetet i programmet är väl konsoliderat och som om det finns anledning till optimism inför program-

mets fortsättning. Programmets syfte som det kommer till uttryck i dess motto *Med energin som språngbräda*, är att med energin som utgångspunkt bedriva ett vidare syftande uthållighetsarbete.

Uthålligheten har tre dimensioner: ekonomi, ekologi och sociala faktorer. Hittills har programmet i sin konsolideringsfas mest inneburit framgångar i den ekologiska dimensionen. Miljön har sparats genom åtgärder i energisystemet – energi-användningen har minskat i lokaler, bostäder och transporter.

Men inbrytningar i de två andra dimensionerna planeras. Redan har flera företag sparat pengar genom att effektivisera sin energianvändning. Pengar som kan användas produktivt, vilket innebär en framgång för sysselsättning och produktion i den berörda kommunen. Och i detta arbete har ett samarbete skett mellan den kommunala förvaltningen och olika företag – nya nätverk har bildats, grunden för fortsatt innovativ förmåga i det lokala näringslivet.

Varför har då programmet utvecklats positivt? Varför har i detta fall samarbetet mellan en statlig myndighet och kommuner gått bra? Vad är det som får oss att se positivt på programmets fortsättning?

- Programmet bygger på kommunernas egna initiativ. Det finns ingen uniform mall som ska tvingas på kommunerna, vilka samtliga har sina högst särpräglade förutsättningar och vitt skilda strategier i sitt uthållighetsarbete.
- Programmet är, som framgått tidigare i denna skrift, väl politiskt förankrat. De politiskt förtroendevalda i kommunen har medvetet valt att genomföra programmet. Både den politiska majoriteten och minoriteten för dagen stöttar arbetet. Först när en fråga blivit angelägen för kommunens politiker kan den drivas med kraft och uthållighet. Detta är fallet med Uthållig Kommun.
- Genuint ny kunskap utvecklas i programmet. Programmet startade utan färdiga lösningar. Meningen var att myndigheten tillsammans med kommunerna skulle utveckla den kunskap som skulle visa sig krävas för att utveckla programmet. Så har också skett. Inga färdiga lösningar finns, allt blir skräddarsytt för den aktuella situationen. Detta har oväntat visat sig framgångsrikt också i processhänseende. Tidigt kom forskare in i programmets kunskapsutveckling. Deras närvaro i kommunerna har tilldragit sig positiv uppmärksamhet och bidragit till att bredda och intensifiera arbetet.
- Projektet är inget kortsiktigt projekt bland andra projekt i tidens projektraseri. Programmet är långsiktigt, ett års förberedelser och fem års genomförande med förväntningar på lokala fortsättningar även efter programtiden. Programmet kräver långsiktig planering för att lyckas, vilket blir en del av dess framgång.

- Programmet passar lätt in i kommunernas övriga utvecklingsarbete. Det konkurrerar inte, eftersom kommunerna själva definierar arbetet. Passar det, kan aktiviteter hemmahörande i andra program, få uppträda i Uthållig Kommuns kläder, och vice versa.

2 En analys av Uthållig kommun i halvtid

Alltsedan programmet Uthållig kommun inleddes i januari 2003 har en rad gemensamma samverkansarrangemang genomförts där deltagande kommuner tillsammans med Energimyndighetens programgrupp kommit att forma programmets innehåll och genomförande.

Vid ett sådant arrangemang som hölls i april månad 2005 löd en av punkterna på dagordningen: *Halvvägs i programmet Uthållig kommun – Hur känns det? Diskussion och reflektion, förslag för andra halvlek*. Den diskussion som därpå följde resulterade i att det i september 2005 genomfördes en workshop med syfte att besvara dessa frågor. Som diskussionsledare engagerades Lars Carlsson, professor i statsvetenskap vid Luleå tekniska universitet tillika medlem i den referensgrupp som knutits till programmet Uthållig kommun. Tidigare forskning gav vägledning till fyra övergripande frågeställningar som kom att strukturera diskussionen (Vedung 1998, 180-5). Dessa var; programmets övergripande syfte; strukturella faktorer som kan antas påverka genomförandet; organiseringen av arbetet, och avslutningsvis, vad har uppnåtts så långt?

Syftet med detta avsnitt är att belysa programmets första år från starten januari 2003 och fram till hösten 2005 för att på så sätt kunna dra slutsatser för det fortsatta arbetet. Den empiri som ligger till grund för den analys som här görs är av olika karaktär. Dels används de avsiktsförklaringar som upprättats mellan de enskilda kommunerna och Statens energimyndighet, de kommunala handlingsplaner som upprättats för åren 2003-2007 (ER 14:2004) samt de projektdirektiv som upprättats av Statens energimyndighet (Projektdirektiv, STEM, 2002-09-09). Dessutom används den årliga uppföljningen som är en del av kommunernas eget arbete (ER 2005:13)¹. Avslutningsvis används mötesanteckningar från arbetsmöten och den ovan nämnda workshop som hölls i Luleå i september 2005.

I denna analys läggs fokus på insatser som kommit att bli gemensamma prioriteringar och alltså genomförs i samtliga kommuner. Av detta skäl beskrivs bara en bråkdel av det arbete som kommunerna bedrivit under den första halvan av programmet Uthållig kommun.

Avsnittets disposition följer de fyra frågeställningar kring vilka workshopen i Luleå organiserades. Först behandlas programmets övergripande syfte, därefter presenteras strukturella faktorer som kan antas påverka genomförandet. Den tredje frågeställningen behandlar organiseringen av arbetet. Den fjärde syftar till att

¹ Rapporterna finns tillgängliga på Energimyndighetens hemsida (www.stem.se).

fastställa vilka resultat som uppnåtts. Avsnittet avslutas med en diskussion om allmänna lärdomar som kan dras av arbetet inom Uthållig kommuns första hälft.

På vilka problem är Uthållig kommun en lösning?

Den frågeställning som först behandlas skall tydliggöra programmets syfte dvs.; aktörernas uppfattning om vilka problem de har att lösa, vilken förklaring de ger till att dessa problem uppstått, samt vilka former av insatser som kan råda bot på detta. Utgångspunkten för den beskrivning som här görs är den dokumentation aktörerna upprättade när programmet inleddes.

Under 2002 genomförde Energimyndigheten en förstudie som gav vägledning för hur programmet Uthållig kommun kommit att utformas och avgränsas. Energimyndigheten anger att de svenska kommunerna genom sin ställning utgör en viktig arena för omställningen till ett uthålligt samhälle. Detta då kommunerna bl.a. sedan år 1977 lagstadgat ansvar att för den lokala energiplaneringen (Nuvarande 1987: 10). De svenska kommunerna utgör genom sin position, ibland som ägare av energiproduktionsanläggningar men även genom sin ställning som fastighetsägare och energianvändare en nyckelaktör.

I de avsiktsförklaringar som upprättats med programkommunerna uttrycks dels att energikonsumtionen skall påverkas i en mer uthållig inriktning men också att programmet ska bidra till att öka kunskapen om hur: *”kommunala samverkansprocesser kan utvecklas och hur samspelet mellan nationell och lokal nivå kan ske på ett positivt sätt”* (STEM Dnr 450-02-01489). Energimyndigheten har därmed också ambitionen att bidra till en kunskapsstillväxt om samverkansprocesser.

De fem medverkande kommunerna, Borås, Solna, Vingåker, Ulricehamn och Örnsköldsvik anger en rad problem. Till exempel att vi använder energin fel och använder fel energikällor inom alla sektorer i samhället vilket får negativa konsekvenser för miljön och motverkar en hållbar utveckling. Ett annat problem som kommunerna beskriver är brister i samarbetet mellan olika lokala aktörer och inom de kommunala organisationerna.

Förklaringen till att problemen uppstått anges vara de tidigare låga energipriserna i Sverige, det kortsiktiga tänkandet samt bristande kunskaper om alternativ energianvändning och miljöfrågor. Förklaringen till de lokala förvaltningsapparaternas organisering av arbetet anges vara strukturella eller historiska. Det har uppstått ett fenomen t.ex. i Solna beskrivs som ett *”stuprörssystem”* dvs. att: *”folk tänker att om inte jag eller min organisation vinner på åtgärden eller arbetet så gör jag så lite som möjligt”*.

För Energimyndigheten och de fem kommunerna är således programmet Uthållig kommun en del av lösningen på en rad problem. Det finns likheter i de lösningar på problemen som kommunerna formulerat. Här betonas nödvändigheten av att

målsättningarna är långsiktiga och att kommunikationen mellan olika delar av samhället måste förbättras genom att forum för dialog skapas.

Aktörernas uppfattningar angående hur uppfattade problem skall lösas visar hög grad av samsyn. Det är genom förbättrad spridning av kunskap och information problemen skall lösas och detta tror man kan underlättas genom programmet Uthållig kommun. I figuren nedan summeras de idéer aktörerna formulerade vid programstarten.

Energimyndigheten	Energimyndighetens övergripande <i>effektmål</i> är att den faktiska <i>energianvändningen</i> skall påverkas, t.ex. att användningen av förnybara energislag skall öka (Projektdirektiv, STEM, 2002-09-09). Ett andra mål är <i>processororienterat</i> , vilket betyder att: ”Energimyndigheten fäster stor vikt vid effektiva samverkansmetoder, inte minst att kunna åstadkomma ett djupt samarbete mellan det offentliga och det privata. En bra process resulterar i att kommunen etablerar ett arbetssätt för framtiden” (Projektdirektiv, STEM, 2002-09-09).
Borås	”Vi ska i samverkan skapa ett långsiktigt hållbart samhälle med god livskvalitet, där energianvändningen ständigt effektiviseras och utgår från förnybara energikällor.” ”En kunskapsuppbyggnad om energiområdet inom samtliga sektorer ger var och en möjlighet att själv aktivt ta ställning till energifrågan, såväl på arbetsplatsen som på fritiden och i hemmet.”
Solna	”Solna stad vill bidra till att förena en företagsvänlig tillväxtpolitik med insatser som ger invånarna i staden förutsättningar för en god lokal miljö och ur samhälls- och synvinkel uthållig utveckling.” ”Staden vill stärka de processer som baseras på samverkan såväl internt mellan stadens olika organ som med utomstående företag, organisationer och myndigheter.”
Ulricehamn	”Programmet skall bidra till uthållig tillväxt för det lokala näringslivet vilket i förlängningen gynnar sysselsättningen, miljön och människornas vardag. Arbetssättet ska kännetecknas av en öppen dialog och erfarenhetsutbyte mellan de inblandade intressenterna.”
Vingåker	”Kommunens energisystem ska utvecklas på så sätt att alla kan delta genom effektiviseringar och besparingar. Vi ska kunna välja den för samhälle och miljö mest uthålliga energikällan för transporter, uppvärmning och elanvändning.” ”Samverkan mellan näringsliv, ekonomiska aktörer, hushåll och myndigheter är inkörsporten för att alla ska kunna delta.”
Örnsköldsvik	”Tillsammans med näringsliv och andra intressenter arbetar vi fram en handlingsplan innehållande ett konkret åtgärdsprogram för att dels öka andelen förnybara energislag för elproduktion, transporter och uppvärmning inom kommunen, dels minska energiförbrukningen till uppvärmning och produktion.” ”För oss innebär det uthålliga samhället att allt vi gör genomsyras av långsiktighet avseende ekonomi, ekologi och sociala faktorer, vilket innebär att den handlingsplan vi utarbetat, de informations- och utbildningsinsatser vi vidtagit samt de åtgärder vi utför och har

utfört genomsyras av denna inställning.”
--

Figur 1. Aktörernas målsättningar

Följande nyckelfrågor kan identifieras:

- Förbättrad samverkan mellan olika sektorer i samhället
- Förbättrad samverkan inom kommunernas egen organisation
- Förbättrad samverkan mellan Energimyndighetens avdelningar
- Skapa möjligheter att välja miljövänliga energialternativ

De kommunala handlingsplanerna uppvisar en bred målbild för programmet och hur arbetet inom Uthållig kommun på många sätt knyter an till redan pågående verksamheter (ER 14:2004). Denna breda målbild fordrar att prioriteringar görs när samfälliga åtgärder skall identifieras. Detta prioriteringsarbete har under programmets första hälft gjorts på gemensamma arbetsmöten och har resulterat i att olika insatser gjorts inom ramen för programmet.

Strukturella faktorer som antas påverka genomförandet

Den andra frågeställningen som behandlas här belyser frågan om genomförandeprocessen och de faktorer som kan antas påverka arbetet. Dessa är det stöd programmet hade vid start, de personella resurserna som har avdelats för att genomföra programmet samt aktörernas vana att arbeta med dessa frågor och av programmets arbetsformer.

Stödet för programmet

Stödet internt på Statens Energimyndighet för programmet Uthållig kommun är starkt. Idén att driva ett brett program i en svensk kommun kom ursprungligen från generaldirektören Tomas Korsfeldt. Idén har utvecklats och programmet har nu inte bara ett brett utan också ett långsiktigt anslag och omfattar fem kommuner.

Det fanns i Borås en stark politisk vilja att delta men inga särskilda ekonomiska resurser har avsatts. Inledningsvis var stödet för Solna kommuns deltagande starkast från stadsledningsförvaltningen och kommunstyrelsen. Också kommunala bolag var intresserade. Det fanns inledningsvis i Örnsköldsvik en viss skepsis gentemot den arbetsmodell Uthållig kommun uppfattades anamma. Att lägga tid på *”ytterligare ett projekt i mängden som inte ger något konkret resultat”*. För de frågor som skulle drivas inom programmet fanns dock ett stort stöd. Sammantaget kan sägas att det inom de fem programkommunerna fanns en varierad grad av entusiasm inför ett deltagande och att stödet för ett deltagande var olika. Att redogöra för vilka ekonomiska resurser som avsatts i kommunerna för arbetet med Uthållig kommun försvåras av det faktum att det rörande vissa frågor är omöjligt att klart urskilja vad som är en del av programmet. Detta kan tolkas på olika sätt. Tydligt är dock att programmet väldigt starkt kopplar till andra verksamheter i kommunerna – vilket torde vara till en fördel och bidra till att de frågor som hanteras inom programmet har lokal förankring.

Från kommunalt håll uppger man att programmets upplägg med en överenskommelse som undertecknats av kommunstyrelsens ordförande ger arbetet status. Arbetet med att förstärka och bevara den politiska förankringen för programmet i kommunerna är ett återkommande inslag i den verksamhet som bedrivs. Som ett led i detta samlar Energimyndighetens generaldirektör en de fem berörda kommunstyrelseordförandena till ett årligt möte. Detta förankringsarbete lyfts fram som en framgångsfaktor inom programmet (ER 2005:13)

Den erfarenhet aktörerna har av programmets arbetsformer varierar. På samma sätt varierar de lokala programledarnas hemvist i den kommunala organisationen. Detta skapar möjlighet för aktörer att ta del av andras ibland betydligt längre erfarenhet men också områdeskunskaper. Detta skapar en dynamik i det gemensamma arbetet som torde vara gynnsamt för de deltagande kommunernas egna organisationer. Också inom Energimyndigheten har programmet väckt intresse för de arbetsformer som tillämpas inom Uthållig kommun.

Organiseringen av arbetet

Inledningsvis utgjordes projektgruppen av handläggare från fyra av Energimyndighetens avdelningar². Sammansättningen innebar att nya personkontakter skapades inom myndigheten. Sedan programstart har programgruppens sammansättning och inbördes uppgifter ändrats. Någon utmaning mot kontinuiteten i arbetet torde dessa ändringar inte utgöra. De ekonomiska resurser som avsatts för programbudgeten är ca. 2 milj./år medan forskningsbudgeten uppgår till ca.2,8milj/år.

Gemensamt för kommunerna är att de organiseringsmodeller för arbetet som bildades vid programmets start är flexibla. I inledningsskedet när lokala handlingsplaner formulerades har detta arbete i samtliga kommuner skett i konstellationer som varit betydligt mer omfattande än den genomförande lokala organisationen blivit. På så sätt har arbetet kommit att skapa nya kontakter inom deltagande kommuner. De personer som arbetar med genomförandet ändras utifrån vilka insatser som kommit att bli aktuella. En kärna av centrala personer finns dock i alla kommuner. Sårbarheten ökar om denna kärna blir allt för liten och till och med beroende av en enda person.

I Borås drivs arbetet med Uthållig kommun av en arbetsgrupp som består av Agenda 21-samordnaren, energirådgivaren samt näringslivssekreteraren.

Den organiseringsform Ulricehamns kommun valt för att arbeta med programmet Uthållig kommun utgår ifrån redan befintlig kommunal organisation. Tre personer med redan etablerade nätverk utgjorde inledningsvis Ulricehamns kommuns arbetsgrupp. De var näringslivssekreteraren, energirådgivaren samt en miljöstrateg. Den senaste har lämnat kommunen och arbetet leds nu av näringslivssekreteraren.

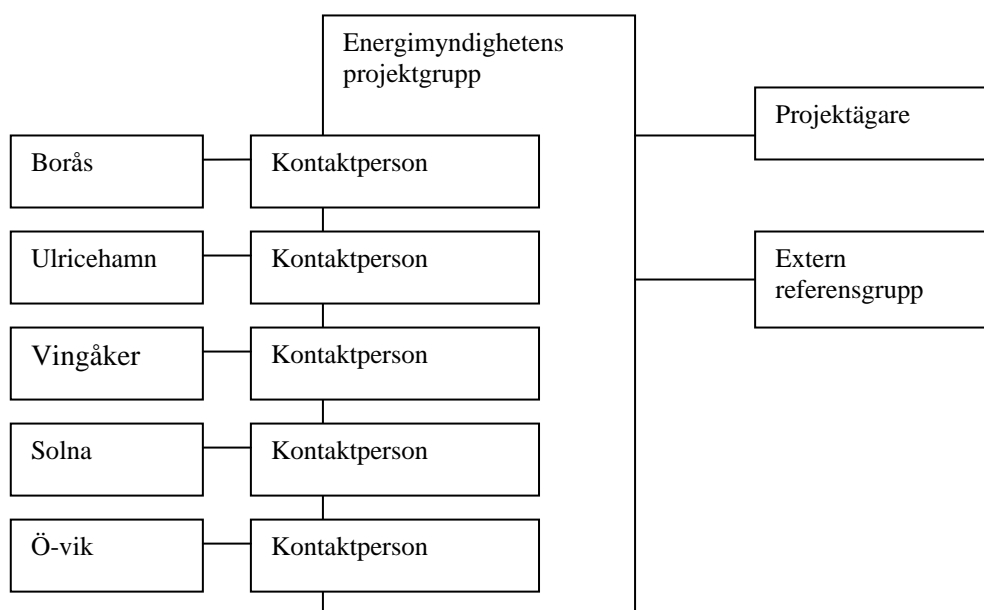
² Under år 2003 omfattade detta 3 heltidstjänster och under åren 2004-2005 1,5 heltidstjänster (Energimyndighetens redovisning vid Halvtidsseminariet 20-21/9 2005) .

I Vingåker har Uthållig kommun inte gett någon nämnvärd påverkan på den kommunala organisationens arbetsätt. Den person som fungerar som programledare är såväl miljösamordnare och energirådgivare och har personliga kontakter med näringslivet på orten. Utöver de 25% arbetstid programledaren ägnar åt Uthållig kommun ingår ytterligare en person i arbetet med ett delprojekt.

I Solna utgör Agenda 21-samordnaren tillsammans med en tjänsteman från stadledningsförvaltningen den kärna som arbetar med programmet. De kontakter som knutits inom kommunen är unika.

Programledaren i Örnsköldsvik är näringslivsutvecklare har tidigare inte arbetat på detta sätt gentemot näringsliv eller mot den kommunala organisationen.. Under programmets första år var ytterligare en person knuten till arbetet.

En för Energimyndigheten och programkommunerna gemensam organisationskiss för programmet visas nedan. För varje kommun har en kontaktperson på Energimyndigheten utsetts

Figur 2: Organiseringen av arbetet i Uthållig kommun

Vad har uppnåtts vid halvtid?

En grundläggande idé för programmet är att de insatser som görs skall motiveras av lokalt upplevda behov. Energimyndighetens bidrag i denna process är att bistå med kunskapsuppbyggnad, metodstöd och omvärldsanalyser (ER 2005:13). I detta avsnitt presenteras kortfattat tre insatser som kommit att bli gemensamma inslag i programmet. Detta besvarar därmed frågan vad har uppnåtts vid halvtid.

För Energimyndighetens har en stor del av arbetet under tiden fram till sommaren 2005 inneburit att arrangera och genomföra olika samverkansarrangemang . Det har under programmets första hälft dvs. mellan våren 2003 och fram till hösten 2005 hållits ett femtontal arbetsmöten med olika innehåll. Dessa möten har hållits på platser – oftast i någon av de fem programkommunerna. Detta innebär att de fem kommunernas arbetsgrupper besöker varandra vilket skapar möjlighet att lära av varandra och att bevara fokus på den lokala arenan.

Tillsammans med deltagande kommuner har Energimyndighetens programgrupp deltagit vid olika informationsspridningsarrangemang, såsom Energitinget och andra seminarier. Till programmet har en extern referensgrupp knutits som regelbundet kallas till möten med kommunerna och Energimyndighetens programgrupp. Under programmets första hälft har fem möten med referensgruppen hållits. Ett inslag under dessa första år har också varit att engagera forskare till programmet.

Forskning och utbildning som styrmedel

De tre inslag som kommit att bli gemensamma och som har introducerats och delvis genomförts i alla programkommunerna bygger på idén om att programmets styrmedel skall vara kunskap och information.

Ett av de projekt som tidigt kom in i programmet är de forskningsinsatser som genomförts av Tema teknik och social förändring (Tema T) och avdelningen för Energisystem vid Institutionen för konstruktions- och produktionsteknik (IKP) vid Linköpings universitet. Inom ramen för denna forskning genomförs tekniska analyser av energitillförsel och energianvändning i de fem programkommunerna. Dessutom genomförs analyser av lokala industriers energianvändning i syfte att identifiera sparpotential. Insatserna formas utifrån lokala behov och förutsättningar (ER 2004:15, 16, 17; ER 2005:28; 2006:07).

Deltagande kommuner återger följande erfarenheter av detta projekt. Genom energisparprojektet har företagen i Ulricehamn fått en mer positiv bild av hur kommunen kan arbeta vilket kan leda till förbättrat samarbete i fortsättningen. Kommunens arbetsgrupp har fått fundera över de egna arbetsmetoderna och hur dessa kan utvecklas. Framgång i projekt beror på enskilda personers engagemang. En annan lärdom är att det är viktigt att projekt är förankrade i kommunens egna behov.

Detta forskningsprojekt tillhör de erfarenheter som lyfts fram i Örnsköldsvik som mycket framgångsrikt. En del av de föreslagna åtgärderna har genomförts vilket lett till miljövinster. Kopplingen till forskningen och till Energimyndigheten har skapat legitimitet för det breda anslaget i programmet och bidragit till att öka trovärdigheten för det lokala arbetet samtidigt som kvalitén på genomförda projekt blivit mycket hög.

Ett mål som uppnåtts är att kontakten med forskare etablerats vilket var ett önskemål från såväl politiker som tjänstemän i Solna. Arbetet har där lett till samarbete mellan tjänstemän från olika förvaltningar.

Ett andra forskningsprojekt som genomförs handlar om fysisk planering som syftar till att: *”utveckla och pröva metoder, verktyg och arbetsformer för att stärka kommunernas egen kapacitet att arbeta djupare och bredare med uthållighetsfrågor i den översiktliga planeringen”* (Ranhagen 2006). Detta forskningsprojekt drivs av Institutionen för samhällsbyggnad vid Luleå tekniska universitet. Nedan anges ett urval av de lokala erfarenheterna av detta forskningsprojekt.

I Solna har det varit svårt att förankra detta projektet då det inte fanns med i avsiktsförklaringen. På så sätt uppfattar man att Energimyndigheten ”lägger sig i” för mycket.

I Borås anger man att projektet haft effekter på hur de kommit att arbeta med den lokala översiktsplanen och hur de arbetar med energifrågor. Genom dessa forskarkontakter har de fått nya synvinklar och nya arbetsformer som lett till bättre resultat. I Borås har projektet med fysisk planering gjort att kommundelarna fått identifiera och lyfta egna frågor vilket bidrar till att de kan lösas. Projektet har också bidragit till att miljö- och energifrågor kommit att aktualiseras på ett nytt sätt.

Inom projektet för fysisk planering anger de kommunala aktörerna att de lärt sig nya arbetsmetoder och verktyg som gör det lättare att samverka med andra förvaltningar och att prata med politiker. Tanken med det projekt som bedrivs inom fysisk planering har också varit att det skall leda till ökad helhetssyn och större samverkan över förvaltningsgränserna.

På den tidigare nämnda workshopen i Luleå framfördes såväl mycket positiva och mer återhållsamma reaktioner på dessa projekt och på det sätt de introducerats i programmet. De breda målbilderna som presenterats kan inte på något sätt sägas utesluta något av projekten – samtidigt som ingen av kommunerna uttryckt något specifikt önskemål som omfattade kommunens arbete med fysisk planering. Ett annat problem som identifierades är att det uppstått en tid där en del kommuner upplevt att de fått vänta in forskargruppen från Linköping när de varit upptagna i de andra kommunerna.

En tredje inslag i programmet som genomförts i alla kommuner är en tvådagars vidareutbildning för fastighetsskötare. Detta projekt har haft varierad framgång i kommunerna.

I samtliga tre inslag, Linköpingsstudierna, projekten med fysisk planering samt fastighetsskötarutbildningarna har Energimyndighetens programgrupp

tillsammans med forskargrupperna och kommunrepresentanter genomfört en rad seminarier och workshops där olika lokala aktörer deltagit.

Uthållig kommuns effekt på aktörernas samverkansprocesser

I de handlingsplaner som inledningsvis upprättades beskriver alla deltagarna en ambition att uppnå ökad samverkan över organisations- och förvaltningsgränser. Här är således nätverksbyggade ett nyckelord. Som en avslutande frågeställning diskuteras därför vilka effekter programmets genomförande haft på aktörernas samverkansprocesser. Aktörerna tecknar en samstämmig bild. Uthållig kommun har bidragit till att skapa nya lokala nätverk men också mellan kommunerna. Alla deltagare hävdar, i varierande grad, att Uthållig kommun bidragit till förbättrade samverkansprocesser.

Programmet har i Ulricehamn varit en naturlig plattform för att etablera en samverkan mellan energirådgivare och näringslivskontoret.

Genom arbetet med Uthållig kommun har arbetssätten i Borås programgrupp utvecklats och kommunen har kunnat erbjuda näringslivet något konkret när det gäller energifrågor. Kontakten med forskarna och programmets arbetsformer har gett nya synvinklar inför arbetet med översiktsplanen och hur man kan närma sig näringslivet. Att Vingåkers kommun deltar i Uthållig kommun har lett till att den kommunala programledarens egen legitimitet ökar och håller dörrar öppna i kommunen.

I Örnsköldsvik anges att Uthållig kommun innebär ett nytt sätt att arbeta med energi- och transportsektorn

Programmet har väckt intresse också utanför programkommunerna, samtidigt har dessa kommit att bli en ny arena för övriga insatser för Energimyndigheten.

Lärdomar inför framtiden: Nätverksstyrningens möjligheter

En ambition hos Energimyndigheten är att lärdomar om programmet skall komma andra till gagn och att andra kommuner därmed skall kunna utveckla sina samverkansprocesser. Vilka lärdomar har då gjorts som kan vara till gagn dels för den fortsatta processen inom Uthållig kommun men också inför andra samverkansprojekt?

Tidigare forskning visar att det finns ett samband mellan hur korrekt uppfattning aktörerna har av de problem en vidtagen åtgärd skall bidra till att lösa och hur väl de lyckas med genomförandet. Ju klarare problembild desto mer framgångsrikt kan man komma med förslag på *insatser* eller lösningar och därmed lyckas med att åtgärda dessa (Vedung 1988, 179 ff.). Dock finns fördelar med att en insats i inledningsskedet präglas av vaghet: ”*En oklar insats kan underlätta kreativitet i genomförandet och säkra viktiga grupperns stöd i implementeringen*” (Vedung 1998: 173). Att uppfattningar om problem och lösningar ändras under en fem år

lång tid torde vara att förutsättning för att genomföra ett program som Uthållig kommun. Det breda anslaget i programmet och den fem år långa programtiden ger en förutsättning att efterhand identifiera lokala problem.

En första reflektion är att de breda målbilderna som tidigt presenterades uppvisar sådan vidd att arbetet med att göra prioriteringar genomfördes på ett sätt som inte tydligt faststälts innan arbetet startade. De avsiktsförklaringar som upprättats mellan Energimyndigheten och de enskilda kommunerna besvarar inte frågan om *hur* man skall komma fram till vad som skall göras, dvs. *enligt vilka principer skall beslut fattas inom programmet?*

Att målbilder och problemställningar uppvisar denna bredd har i denna process lett till att arbetet präglats av stor kreativitet. Efterhand har de gemensamma arbetsmötena utvecklats som forum för dialog mellan kommunerna. Ett initiativ har tagits till att kommunernas programgrupper skall träffas och sinsemellan föra en dialog utan att Energimyndigheten finns representerad. Detta kan ha fler än en fördel. Dels kan kommunerna sinsemellan diskutera vad de vill göra inom programmet vilket torde underlätta att gemensamma insatser har lokal förankring dels torde detta inslag gynna att ett gemensamt arbete kan fortsätta efter programmet avslutats.

Ett framgångskriterium som framhålls är att den politiska förankringen i kommunerna. Att Energimyndighetens generaldirektör också framgent årligen sammanträffar med de fem kommunstyrelsernas ordföranden ses därför som viktigt.

De skillnader som finns mellan kommunerna gör det möjligt att identifiera möjligheter och problem. En negativ lärdom som återges i Ulricehamn är att den lilla kommunens sårbarhet till följd av att ansvarsområden är individuella och åtskilda. Samtidigt framhåller man i Vingåker att det i en liten kommun är nära mellan människor och att det i sig underlättar genomförandet.

Vilka lärdomar kan slutligen vara till nytta för andra som står i begrepp att samverka inom den egna kommunen eller med andra men som inte har en samorganiserande myndighet till stöd? Det som torde vara möjligt att göra för enskilda kommuner är att inom den egna organisationen samverka kring ett *tema* som energi. I allt vi gör någon eller flera energirelaterade frågor. Energifrågan kan således sägas vara alla förvaltningars gemensamma problem. Att skapa kontakt med forskare som kan bidra till att vitalisera arbetet genom att tillföra redskap för dialog ses antas också kunna vara en idé som kan förverkligas utan insats från andra aktörer.

Uthållig kommun präglas av en rad egenskaper som programmet delar med andra nätverkssamarbeten (Rhodes i Pierre 1999, 61-2): Nätverk utgörs av aktörer från flera sektorer i samhället och aktörerna träffas återkommande för att förhandla om gemensamma syften. Dessutom kan man analysera aktörernas

samverkansprocesser som ett spel mellan parter som har hög tillit till varandra och där de själva skapar sina regler. Avslutningsvis så präglas ofta dessa nätverkssamarbeten av en hög grad av självständighet i förhållande till staten. Alltså, även om en statlig aktör ingår i ett nätverk så är maktrelationerna inte givet till denna aktörs "fördel".

De egenskaper som utmärker programmet Uthållig kommun och som torde vara dess styrkor är; den politiska förankringen, det långsiktiga arbetet, det breda anslaget samt aktörernas entusiasm och vilja att lära sig nya arbetsätt och verktyg som kan resultera i att det etableras regler för hur de skall gå tillväga när de prioriterar mellan olika frågor.

Källor

Vedung, E. (1998) *Utvärdering i politik och förvaltning* Lund: Studentlitteratur

Pierre, J. (1999) *Debating Governance* Oxford University Press

Ranhagen U. (2006) *Fysisk planering för ett hållbart samhälle* Arbetsrapport 2006:2 Luleå tekniska universitet

Energimyndighetens rapportserie

ER 2003:14 *Uthållig kommun - Mål och handlingsplaner 2003-2007*

ER 2004:15 *Energianalys Örnsköldsvik*

ER 2004:16 *Energianalys Solna*

ER 2004:17 *Energianalys Ulricehamn*

ER 2005:13 *Uthållig kommun – Andra året*

ER 2005:24 *Lokala initiativ med globala mål – Uthållig kommun och nätverksstyrningens möjligheter*

ER 2005:28 *Energianalys Borås*

ER 2006:07 *Energianalys Vingåker*

3 Örnköldsviks kommun

Örnköldsvik, som har 54 992 invånare och ligger i Västernorrlands län, är en mycket utpräglad industrikommun med flera stora massfabriker och verkstadsindustrier.

Vår vision av Uthållig kommun är att ”tillsammans med näringsliv och andra intressenter arbeta fram en handlingsplan innehållande ett konkret åtgärdsprogram för att dels öka andelen förnybara energilag för elproduktion, transporter och uppvärmning inom kommunen, dels minska energiförbrukningen till uppvärmning och produktion”.

Vision

Vår vision för programmet är att vi:

- tillsammans med näringsliv och andra intressenter arbetar fram en handlingsplan innehållande ett konkret åtgärdsprogram för att dels öka andelen förnybara energilag för elproduktion, transporter och uppvärmning inom kommunen, dels minska energiförbrukningen till uppvärmning och produktion.

Programmet innefattar bland annat

- en systemmässig integrering av energiproduktion och användning mellan fjärrvärmesystem och industri,
- ett optimalt utnyttjande av organiskt avfall för energiproduktion,
- en utvecklingsstrategi som leder till ett internationellt kunskapscentrum för bioalkoholer som fordonsbränsle,
- information och utbildning samt upprättande av rutiner i syfte att minimera energi- och transportsektorns miljöpåverkan.

År 2007 har vi påbörjat åtgärder inom samtliga delområden och ett antal är avslutade. Bland annat har vi:

- i det närmaste färdigställt ett kraftvärmeverk,
- en sopförbränningsanläggning med ny teknik som är utprovad och tillgänglig för marknaden,
- resultatet från pilotanläggningen för etanol har verifierat tekniken så att en fullskaleanläggning kan byggas,
- den största andelen biodrivmedel i landet och har uppnått 5 procent ersättning av fossila drivmedel,
- informerat samtliga övixbor om alternativa drivmedel och utbildat de flesta som kör över 1 500 mil per år i eco-driving.

För oss innebär det uthålliga samhället att allt vi gör genomsyras av långsiktighet avseende ekonomi, ekologi och sociala faktorer, vilket innebär att den handlingsplan vi utarbetat, de informations- och utbildningsinsatser vi vidtagit samt de åtgärder vi utför och har utfört genomsyras av denna inställning.

Mål

Örnsköldsviks kommuns mål och delmål har formulerats utifrån de analyser som utförts. Målen och åtgärderna som kommer att utföras inom ramen för Uthållig kommun presenteras i ett åtgärdsprogram innehållande mål, åtgärder och ansvarig för åtgärd. Dokumentet kommer att revideras årligen.

Genom att arbeta för lägre total energiförbrukning, mindre fossila koldioxidutsläpp, minskad elförbrukning, ökad lokal produktionen av el, förbättrad kunskap samt utveckling av produkter och tjänster, bidrar programmet Uthållig kommun till hållbar utveckling i Örnsköldsvik. År 2007 har vi jämfört med år 2003:

- Minskat det fossila koldioxidutsläppet genom omställning och effektivisering av energisystemen
- Minskat elförbrukningen genom omställning och effektivisering
- Bidragit till tillväxt i Örnsköldsvik genom utveckling av produkter och tjänster med bäring på hållbar utveckling
- Minskat det fossila koldioxidutsläppet från transportsektorn bl a genom att 5 % av drivmedlen är biobaserade
- Ökat antalet fastigheter som värms upp med icke fossil råvara
- Ökat tillverkningen av el från bioråvara inom kommunen
- Minskat energiförbrukningen genom energieffektivisering i bostadshus
- Ökat kunskapen om våra matvanors energiflöden
- Ökat kunskapen om vår energiförbruknings inverkan på klimatet
- Ökat kunskaperna hos hantverkare och fastighets-skötare angående energieffektivisering

Vi visar här tendensen med avseende på de **mål** vi formulerade i avsiktsförklaringen 2002, dvs att ”År 2007 har vi jämfört med år 2003”:

 = på god väg

 = på väg

 = händer lite

Mål

- Minskat det fossila koldioxidutsläppet genom omställning och effektivisering av energisystemen

Tendens

- Produkter och tjänster med bäring på hållbar utveckling skall bidra till

tillväxt i Örnsköldsvik

- Minskat elförbrukningen genom omställning och effektivisering
- Minskat det fossila koldioxidutsläppet från transportsektorn
- Antalet fastigheter som värms upp med icke fossil råvara skall öka
- Tillverkningen av el från bioråvara inom kommunen skall öka
- Minskat det fossila koldioxidutsläppet i bostadshus genom energieffektivisering och omställning
- Ökat kunskapen om våra matvanors energiflöden
- Kunskapen om vår energiförbruknings inverkan på klimatet skall öka
- Hantverkare och fastighetsskötare skall öka sina kunskaper angående energieffektivisering

Åtgärder

De åtgärder som genomförts under 2005 för att nå målen är bl a att anordna konferenser, initiera och samordna insatser, söka finansiering samt driva kampanjer och folkbildningsinsatser. De åtgärder och projekt vi initierar ska vara nyttiga för vår kommun i alla avseenden. Vi vill nå längre än till enbart energiomställning. Sysselsättning, social omsorg, jämställdhet arbetarskydd mm, som tillsammans medverkar till hållbar utveckling kommer att få stort utrymme.

Åtgärders koppling till mål

Tema-område	Åtgärd	Delmål	Mål
Näringsliv	Initiera och samordna insatser	Genomlysning av företag med avseende på energi	Minska det fossila koldioxidutsläppet genom omställning och effektivisering av energisystemen
	Anordna konferenser och informationer	Sprida erfarenheter från och motivera till åtgärder utifrån energigenomlysningen	
	Initiera, planera och genomföra seminarier	Genomföra seminarier med inriktning på vidareförädling av trävaror samt produktion av alternativa drivmedel	Produkter och tjänster med bäring på hållbar utveckling skall bidra till tillväxt i Örnsköldsvik
	Initiera träff med viktiga aktörer	Undersöka möjligheter till pelletstillverkning inom kommunen	
	Initiera och samordna insatser	Genomlysning av företag med avseende på energi	Minska elförbrukningen genom omställning och effektivisering
Transporter	I samarbete med MoDo Hockey och Vägverket öka busstransporter till matcher	Öka andelen bussresenärer till och från evenemang	Minska det fossila koldioxidutsläppet från transportsektorn
	Avtal med Vägverket	Verka för effektivare persontransporter	
	Avtal med Vägverket	Antalet meter GC- banor öka.	
	Avtal med Vägverket	Förbättra samordning av godstransporter	
	KLIMP-bidrag. Samarbete med BioFuelRegion	Andelen icke fossila drivmedel år 2007 fem procent av totalt förbrukat	
	Förutsättningar för biogasproduktion/användning är utredd		
	Marknadsföra och initiera projekt angående ECO-driving	Minska drivmedelsförbrukningen vid bilkörning	
Energi-leveranser	Samarbete med Övik Energi	Fjärrvärmenätet skall 2007 vara tillgängligt för ytterligare 600 fastigheter jämfört med 2003	Antalet fastigheter som värms upp med icke fossil råvara skall öka
	Samarbete med Övik Energi. KLIMP	Tillgängligheten till fjärrkyla ska öka från 500 kWh till 1000 kWh år	
	Samarbete med Övik Energi.	Det fossila koldioxidutsläppet från fjärrvärmeproduktion ska minska	
		Ett kraftvärmeverk skall vara färdigställt före år 2007	Tillverkningen av el från bioråvara inom kommunen skall öka
Övrig energi-verksamhet	Initiera träffar. Ex- jobb. ROT-bidrag	Elförbrukning till uppvärmning och ventilation ska minska	Minska det fossila koldioxidutsläppet från bostadshus genom energieffektivisering och omställning
		Översiktlig analys av nuvarande förhållanden utförs	
	Ta fram och distribuera informationsmaterial	Energiförbrukning i nyproducerade bostadshus ska minimeras	
	Initiera träffar. Ex- jobb. ROT-bidrag	Antalet villor med el-och/eller olja som huvudvärmekälla skall minska med 600 st till år 2007 jämfört med år 2003 (värmepumpar undantagna)	
	Initiera träffar. Ex- jobb. ROT-bidrag	Antalet pelletsbrännare skall öka med 300 st till år 2007 jämfört med 2003	
	Sammanställa och distribuera information till allmänhet och skolor	Varje hushåll ska erhålla uppgifter om energiförbrukningens koppling till våra matvanor	Öka kunskapen om våra matvanors energiflöden
Utbildning	Hemsida www.ornskoldsvik.se/klimp Almanacka för 2006	Varje hushåll ska erhålla uppgifter om energiförbrukningens koppling till växthuseffekten	Kunskapen om vår energiförbruknings inverkan på klimatet skall öka
	Samarbete med Kom Tech	Inom grundskolan skall ökad information ges angående energi och miljö	
	Initiera och samordna insatser	Två fastighetsskötartutbildningar ska genomföras	Hantverkare och fastighetsskötare skall öka sina kunskaper angående energieffektivisering

Avstämning av handlingsplanens åtgärder 2005

Utfallsanalysen visar att det är främst inom temaområdet Utbildning som vi inte nått det resultat vi önskar. Vi kommer därför att prioritera detta område under 2006. Vi kommer t ex att intensifiera vårt samarbete med skolteknikprojektet "Kom Tech" och ska inleda ett samarbete med studieförbund för att sprida kunskap om energieffektivisering, omställning och vad det innebär om vi gör rätt val.

Förutom konkreta insatser enligt Handlingsplanen arbetar vi kontinuerligt med att göra programmet Uthållig kommun känt.

Temaområde Näringsliv

Åtgärder	Delmål	E	M	S	Utfall		Kommentar
					2004	2005	
Initiera och samordna insatser	Minst 20 företag skall erhålla genomlysning av företaget med avseende på energi	X	X		3	3	Vi har inte erbjudit några fler företag genomlysning. Ett uppföljningsseminarium ska anordnas under 2006
Anordna konferenser och informationer	Sprida erfarenheter från och motivera till åtgärder utifrån energigenomlysningen	X	X		3	3	Intresset för resultaten från andra företag och organisationer är stort. Information om genomlysningen sker regelbundet.
Initiera, planera och genomföra seminarierna	Genomföra seminarier med inriktning på vidareförädling av trävaror samt produktion av alternativa drivmedel samt ett med bäring på marknader för "energi/miljöprodukter"	X	X		1	1	Vi har inte arrangerat något ännu inom ramen för Uthållig kommun. Vi deltar dock aktivt i arbetet inom BioFuelRegion (BFR). På regional nivå ska ett arbete dra ingång ang energiteknikföretag där UK deltar.
Initiera träff med viktiga aktörer	Undersöka möjligheter till pelletstillverkning inom kommunen	X	X		1	1	Fortfarande inte aktuellt pga att det avfall som faller från de stora sågverken används av Övik energi som inte behöver pelletera för att använda bioråvaran.

Temaområde Transporter

I samarbete med MoDo Hockey och Vägverket öka busstransporter till matcher	Öka andelen bussresenärer till och från evenemang	X	X	X	3	3	Fortsatt satsning från MoDo:s sida. Lyckat utfall
Initiera träffar med bl a bussbolag och Vägverket	Verka för effektivare persontransporter	X	X	X	2	3	Avtal tecknat med Vägverket Region Mitt
Kampanj för mera cyklande	Antalet meter GC- banor ökas med 7 000 m till år 2007 jämfört med 2003	X	X	X	1	2	Vi deltar i en rad projekt, bl a ett för att påverka elevernas attityder
Initiera träff med viktiga aktörer	Förbättra samordning av godstransporter	X	X	X	2	3	En "godstransportgrupp" har tillsatts i kommunen
Medverka i arbetet för fler etanol tankställen	Andelen icke fossila drivmedel är år 2007 fem procent av totalt förbrukat	X	X	X	2	3	Vi har fått KLIMP-bidrag för att konvertera 6 tankställen
Utreda förutsättningar för biogasproduktion/användning		X	X	X	3	3	Utredning genomförd, arbete pågår för att se om det finns möjligheter att använda gasen i fordon i kommunen
Marknadsföra och ev initiera projekt angående ECO driving	Minska drivmedelsförbrukningen per mil vid bilkörning	X	X	X	3	3	Arbete har gjorts för att ca 180 anställda i kommunens förvaltningar kan utbildas. Örnfrakt utbildar sina medlemmar

Temaområde Energileveranser

Medverka vid framtagande av den nya energiplanen	Fjärrvärmenätet skall 2007 vara tillgängligt för ytterligare 600 fastigheter jämfört med 2003	X	X	X	2	2	Någon ny Energiplan är inte aktuell för närvarande
Medverka vid framtagande av den nya energiplanen	Tillgängligheten till fjärrkyla ska öka från 500 kWh till 1000 kWh år	X	X		3	3	Någon ny Energiplan är inte aktuell för närvarande Vi har fått KLIMP-bidrag för att ansluta sjukhuset och Land Systems
Motivera energileverantörer till att minimera det fossila bränslet	Det fossila koldioxidutsläppet från fjärr- och närvärme-produktion ska minska	X	X		2	2	Kontinuerliga samtala med Övik Energi och kommunens fastighetskontor. Samarbeta mellan dessa aktörer pågår. Klimp-bidrag har erhållits
Medverka vid framtagande av den nya energiplanen	Ett kraftvärmeverk skall vara färdigställt före år 2007	X	X		5	5	Vår medverkan i detta projekt är mycket begränsat.

Temaområde Övrig Energiverksamhet

Initiera träffar med villaföreningar vars fastigheter uppvärms med direktverkande el.	Elförbrukning till uppvärmning och ventilation ska minska	X	X		1	2	Arbetet påbörjat. Bl a har det gjorts ett ex-jobb där attityder och intresse för övergång från direktverkande el till vattenburna system utretts
Initiera och samordna analys	Översiktlig analys av nuvarande förhållanden utförs	X	X		3	3	Vi har lokaliserat samtliga som varmt upp villor, helt eller delvis; med olja under 2004. Inga nya insatser har vidtagits
Ta fram och distribuera informationsmaterial	Energiförbrukning i nyproducerade bostadshus ska minimeras	X	X	X	1	1	Kontakt ska tas med kommunens Plan Miljökontor angående detta under våren 2006
Initiera folkbildningsinsatser och informationsträffar	Antalet villor med el- och / eller olja som huvudvärmekälla skall minska med 600 st till år 2007 jämfört med år 2003 (värmepumpar undantagna)	X	X		2	2	Vi arrangerade 4 informationsträffar under 2004. Tillsammans med energirådgivningen har insatser för att motivera till anslutning till fjärrvärme och användning av pellets gjorts
Initiera folkbildningsinsatser och informationsträffar	Antalet pelletsbrännare skall öka med 300 st till år 2007 jämfört med 2003	X	X		2	2	Tillsammans med energirådgivningen har insatser för att motivera till anslutning till fjärrvärme och användning av pellets gjorts
Sammanställa och distribuera information till allmänhet och skolor	Varje hushåll ska erhålla uppgifter om energiförbrukningens koppling till våra matvanor	X	X	X	4	4	Utgår tills vidare

Temaområde Utbildning

Initiera insatser	Varje hushåll ska erhålla uppgifter om energiförbrukningens koppling till växthuseffekten	X	X	X	1	2	En hemsida angående energiförbrukningens koppling till växthuseffekten har skapats och finansierats via KLIMP, www.ornskoldsvik.se/klimp En almanacka som distribueras till samtliga hushåll innehåller liknande information
Genomföra studiedagar med temat "Energi och miljö"	Inom grundskolan skall ökad information ges angående energi och miljö	X	X	X	1	2	Arbetet påbörjat dels genom arrangerande av en energispärtävling, dels genom kontakter med KomTech

Initiera och samordna insatser	Två fastighets-skötarutbildningar ska genomföras under 2004	X	X		2	2	Vi har genomfört en utbildning. Samtal pågår med privata fastighetsägare om ytterligare en utbildning
--------------------------------	---	---	---	--	---	---	---

E = Ekonomi

M = Miljö, ekologi

S = Sociala faktorer

Utfall:

- 1 *Ej påbörjat*
- 2 *Påbörjat enligt plan*
- 3 *Genomfört*
- 4 *Åtgärden utgått*
- 5 *Annat*

Höjdpunkter under året

Ett Belysningsseminarium med ca 55 deltagare samt en utbildning angående Energieffektiv upphandling med ca 15 deltagare från både näringslivet och offentlig sektor genomfördes under året

Vår KLIMP-ansökan för år 2005 beviljades. Örnsköldsvik fick 11,7 miljoner kr i stöd till fysiska insatser och till folkbildning. Fem av åtta åtgärder görs hos privata företag. Vi har i en hemsida www.ornskoldsvik.se/klimp och i en almanacka som delats ut till samtliga hushåll i kommunen beskrivit vad växthuseffekt är, hur man kan minimera utsläpp av klimatpåverkande gaser samt visar vilka insatser enligt KLIMP-ansökan som utförs.

En ny KLIMP-ansökan lämnades in under 2005. Besked om ev "utdelning" lämnas under våren 2006.

En överenskommelse mellan Örnsköldsviks kommun och Vägverket Region Mitt har tecknats. Denna överenskommelse reglerar samverkansformer gällande tillgänglighet, transportkvalitet, säker trafik, god miljö, positiv regional utveckling och jämställdhet där båda parter är berörda.

Tillsammans med forskare från Luleå Tekniska Universitet har ett projekt angående fysisk planering genomförts. Vi har utifrån SAMS-modellen utrett förutsättningar för Botniabanans Norra Station i Örnsköldsvik.

Hållbara transporter i Västernorrland är ett projekt som vi samverkar med angående transporter. Eco Driving, pendlarparkeringar, distansoberoende teknik är exempel på insatsområden i detta samarbete.

Uthållig kommun samverkar med BioFuel Region, som omfattar stora delar av Västernorrland och Västerbotten, vars ambition är att vara en världsledande region för omställning av transportsektorn till biodrivmedel från cellulosa med målet att vara självförsörjande på drivmedel år 2020-

Förutsättningarna för det är att vi:

- blir ett internationellt lysande föredöme
- skapar regional tillväxt
- leder kunskapsutvecklingen

Kommunens fastighetskontor ha under året utfört åtgärder för energi-effektivisering/omställning och har erhållit medel från Boverkets ROT- bidrag till offentliga lokaler. Vi har förutom de fysiska åtgärder som utförs via en folder till samtliga anställda försökt påverka till att minimera den energiförbrukning var och en kan påverka. En ”energispärtävling” har också arrangerats i grundskolan.

Ett bilbokningssystem utvecklas tillsammans med leverantör av det webbaserade systemet samt Sundsvalls kommun och Västernorrlands läns Landsting.

En biogasutredning visar att vid Domsjö Industriområde finns biogas som, om det renas, kan driva 3 500 bilar ca 1 500 mil per år.

Vår travbana, Solänget har för avsikt att när Övik Energi inte längre behöver spillvärme från Domsjö Industriområde, använda denna energi till att skapa förutsättningar för ”sommarbana” året runt. Travsällskapet utreder också möjligheten att ställa om till vattenburna uppvärmningssystem i de byggnader som finns liksom att byta till energieffektiv belysning

Examensarbeten har genomförts under året. Anna Rudsten, Umeå Universitet, Miljö- och Hälsoskyddslinjen, har studerat två bostadsområden med direktverkande el som uppvärmningssystem.

Gustav Ramfjell m.fl. har utrett Miljöbelastning från E4 genom centrala Örnsköldsvik samt minskad miljöbelastning vid omställning av uppvärmningssystem till fjärrvärme i ett antal bostadsområden

Det är roligt att vårt arbete uppmärksammas. Mats Engkvist skriver i en ledare i Aftonbladet att ”Bara säga nej ger inte ren energi” och beskriver vårt arbete med effektivisering och omställning i en ledare 2005-10-20.

<http://www.aftonbladet.se/vss/ledare/story/0,2789,716182,00.html>

Processmått

Under året har flera aktiviteter genomförts och många företag och privatpersoner har nåtts av budskapet Uthållig kommun. Våra arrangemang under året, ”Effektiv belysning” och ”Energieffektiv upphandling” har haft ca 100 besökare.

Energiomställnings/effektiviseringsbudskapet har spridits dels via en almanacka som distribuerats till kommunens samtliga hushåll, ca 24 000 st, dels genom Örnsköldsviks kommuns hemsida www.ornskoldsvik.se/klimp

Många aktiviteter sker inte i form av seminarier utan löper under lång tid. Exempel på sådana är: Införande av nytt bilbokningssystem för kommunens

bilpool, projekt "Biogas" där produktions- och avsättningsförutsättningar studeras, insatser inom transportsektorn där en överenskommelse slutits med Vägverket region Mitt angående insatser för att minimera transportsektorns miljöpåverkan.

Den bästa spridningen av information får vi dock genom samarbetet med Vision 2008, som är ett etablerat samarbetsprojekt mellan offentliga och privata aktörer. som nu växlar över till en ordinarie verksamhet i kommunen "Världsklass". De insatser där kommunen medverkar och som har bäring på "tillväxt och energi" har till stor del hanterats inom ramen för vårt program.

Vi har kontinuerliga kontakter med näringslivsorganisationernas företrädare och har genom den insats som utförs av Linköpings Universitet "Halverad energianvändning", nått många företagare.

Medverkan i andra nätverk / constellationer

En tydlig framgångsfaktor är samverkan. Vi tror att om vi tar initiativen, skapar kontaktytor och sedan finns med i bakgrunden, kommer de aktörer som direkt berörs av åtgärderna att hitta lösningar som innebär ett vinna, vinna koncept.

Av den anledningen samverkar vi i många sammanhang med:

1. Vision 2008 – samarbetsprojekt kommun- näringsliv
2. BioFuel Region – projekt som jobbar för att regionen ska bli en världsledande region inför omställning till cellulosebaserade drivmedel
3. Hållbara Transporter – projektägare: Energikontoret Västernorrland
4. Processum Technology Park – för hållbar utveckling inom processindustrin
5. Hållbart resande – Vägverket Region Mitt – resande privatpersoner

Blir utvecklingen mer hållbar?

Det är en lång process att utforma ett hållbart samhälle. De flesta aktiviteter som genomförts har i första hand bidragit till en ökad kunskap kring frågan. Vår ambition är att det vi gör ska ses vi ur ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv. Biologisk mångfald, ekonomisk utveckling, social omsorg, hälsa mm, är indikatorer som får stort utrymme. Aktiviteter och projekt planeras och följs upp utifrån dessa tre perspektiv. Det krävs lång tid för att kunna påvisa positiva utfall. För att kunna förändra krävs kunskap vilket är grunden för motivation.

Programmet har fungerat som katalysator för att få fart på diskussionerna och öka kunskapen kring begreppen uthållig energianvändning och uthålligt transportarbete. Nätverk har också bildats för fortsatt arbete.

Vi kommer att fortsätta arbetet med de projekt som löper. Dessa projekt tillsammans med annat arbete inom ramen för Uthållig kommun kommer att innebära att vi år 2007 når våra mål.

4 Borås

Borås Stad, med drygt 99 000 invånare, har både stadskaraktär och landsbygd. Borås är sedan länge centrum för postorder och textil, och under senare år har profilen också blivit centrum för logistik och distribution. Borås samarbetar med grannkommunen Ulricehamn inom ramen för Uthållig kommun.

Vision

Människor ska känna stolthet över att leva och verka i Borås. Vi ska i samverkan skapa ett långsiktigt hållbart samhälle med god livskvalitet där energianvändningen ständigt effektiviseras och utgår från förnybara energikällor. Vi ska vara öppna för nya energitekniska lösningar. Enligt den strategiska planen är miljö ett av fyra begrepp som ska genomsyra allt arbete. Vi ska påverka utvecklingen så att våra levnadsvanor och verksamheter främjar kretslopp och ett långsiktigt bärkraftigt samhälle.

Visionen av Borås som det hållbara samhället beskriver ett energisnålt samhälle där byggnader värms med förnybar energi – ny teknik där alternativa bränslen ersatt fossila bränslen. Vi hushåller med transporter och bilarna är miljöanpassade och kollektivtrafiken väl utbyggd. Näringslivet är livskraftigt och miljöanpassat och många nya gröna idéer gror.

Med ett strategiskt arbetssätt och genom samverkan mellan näringsliv, kommun, högskola, Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut (SP), privatpersoner, intresseföreningar och organisationer når vi en minskad el- och energianvändning. Goda exempel presenteras och stimulerar andra aktörer att se över sina möjligheter att spara energi. En kunskapsuppbyggnad inom energiområdet inom samtliga sektorer ger var och en en möjlighet att själv aktivt ta ställning till energifrågan såväl på arbetsplatsen, som på fritiden och i hemmet.

Mål

1. Bättre underlag för privata och offentliga aktörer inför miljö- och energibeslut.
2. Ökat intresse för energifrågorna.
3. Energieffektiva exempel är lätt tillgängliga för kunskapsöverföring.
4. Elanvändningen 2010 i Borås har minskat med 170 GWh (ca 20 procent) från 2000 års nivå.
5. Oljeanvändningen har minskat med 90 GWh (ca 20 procent) från 2000 års nivå.
6. Utsläppen av växthusgaser har minskat med 4 procent från 1990 års nivå.

7. Försäljning av alternativa fordonbränslen är 5 procent av totala försäljningen.
8. 20 företag använder tjänstefordon som drivs av alternativa bränslen.
9. Borås Stads fordonspark består till 90 procent av fordon som drivs med alternativa bränslen.

Höjdpunkter under året

Under 2005 genomfördes tre projekt som betraktas som extra lyckade.

I september redovisades resultatet av de företagsspecifika energianalyserna och analyserna av samverkansprocesserna i Borås, utförda av Linköpings Universitet. Två seminarier anordnades under en dag. I del ett var främst politiker och tjänstemän i Borås Stad samt Högskolan i Borås inbjudna till en diskussion om hur Borås genom samverkan kan bli mer effektivt. Dialogen blev givande och flera ämnesområden att bygga vidare på inom arbetet med Uthållig kommun framkom. På den företagsinriktade delen var tyvärr deltagandet lågt, men seminariet var givande för dem som deltog.

I oktober genomfördes ett öppet forum för politiker i Borås Stad. Rubriken var; Miljön – bortglömd resurs, livsviktig framtidsfråga. Diskussionerna fördjupades främst inom områdena trafik, öppet landskap och god boendemiljö. I det nyss påbörjade arbetet med revidering av miljömål för Borås hoppas vi kunna bygga vidare på resultatet från det öppna forumet och få med fler politiker, tjänstemän och medborgare i samtalen.

I november anordnades ett frukostmöte för frisörer under temat Hår i harmoni med naturen. Drygt 60 deltagare lärde sig mer om hårvårdsprodukternas kemikalieproblematik, energianvändning och miljöfrågorna i stort. Syftet med projektet var dels att nå en ny grupp inom företagssektorn, men också att via utbildning av frisörer kunna nå deras kunder – Borås medborgare, med information om energieffektivisering, kemikalier och miljön i Borås.

Avstämning av handlingsplanens åtgärder 2005

Påverkan på:

E = Ekonomi

M = Miljö, ekologi

S = Sociala faktorer

Utfall:

6 Ej påbörjat

7 Påbörjat enligt plan

8 Genomfört

9 Åtgärden utgått

10 Annat

Mål som berörs	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
1,2,3,4,6	Energianalys i företag samt analys av samverkan i Borås	x	x	x	3	Presentationen av resultatet framförallt i form av seminarie för politiker, tjänstemän i Borås var mycket lyckat
1,2,3,6	Delregionala logistiksystem	x	x		2	
1,2,3,4	Energiforum, Borås Industrier	x	x	x	3	Nätverket som bildades 2004 har vidareutvecklats under året.
7,8	Marknadsföring av biogas	x	x		3	
1,2,4,6	Boråsoliven	x	x	x	3	
1,2,3	Idésida på webben				1	
1,2	Omvärldsanalys				4	
1,2,4	Fribo				4	
6,7,8	Europeiska mobilitetsveckan		x		3	Svårt att nå ut med ett budskap på ett torg där alla är stressade och på väg någonstans
1,2	Navet, du och jag i det hållbara samhället			x	2	Permanent utställning som syftar till att uppmärksamma den egna personens betydelse i miljö/energiarbetet
1,5	Oljekampanj mot företag				1	
1,2,4	Upphandlingsutbildning				1	
1,2	Miljöfrukost Uthållig design				4	
1,2,3	Frisersalonger		x	x	3	Frisörer når många andra människor. När man frisörerna med energipartips kan dessa förmedlas till kunderna
1,2	Hållbar planering i Dalsjöfors		x		3	
1,2,3,4,5,6	Energigrupp Lfk	x	x	x	3	
1,2,4,5,	Nätverk för skötare och förvaltare				1	
1,2	Möten med grupper i		x	x	3	

	programmets organisation					
1,2	Öppet forum för politiker		x	x	3	Engagerade politiker i givande diskussioner
1,9	Transportanalys av Borås Stads transporter	x	x		3	Transportanalys genomförd under året, fortsatt arbete 2006

Mål

1. Bättre underlag för privata och offentliga aktörer inför miljö- och energibeslut.
2. Ökat intresse för energifrågor.
3. Energieffektiva exempel är lätt tillgängliga för kunskapsöverföring.
4. Elanvändningen år 2010 i Borås har minskat med 170 GWh (ca 20 procent) från 2000 års nivå.
5. Oljeanvändningen har minskat med 90 GWh (ca 20 procent) från 2000 års nivå.
6. Utsläppen av växthusgaser har minskat med 4 procent från 1990 års nivå.
7. Försäljning av alternativa fordonbränslen är 5 procent av totala försäljningen.
8. 20 företag använder tjänstefordon som drivs av alternativa bränslen.
9. Borås Stads fordonspark består till 90 procent av fordon som drivs med alternativa bränslen.

Processmått

Under år 2005 har Borås satsat på flera aktiviteter vars främsta syfte är att skapa nya diskussionsformer och nå nya grupper med information om hållbarhet.

Navet, Sjuhäradsbygdens tekniska och naturvetenskapliga centrum, hade i september invigning på utställningen Förändringsresan - biffen, bilen och bostaden. Utställningen syftar till att få besökarna att förstå vikten av den egna insatsen i hållbarhetsarbetet.

Två nya yrkesgrupper som berörts av årets aktiviteter är samhällsplanerare samt frisörer. Dessa grupper har vi inte tidigare arbetat med inom Uthållig kommun och satsningarna blev uppskattade.

Vi har också försökt involvera politikerna mer i arbetet mot ett Uthålligt Borås. Två av höstens sammankomster riktade sig till politikerna i Borås Stad. Det ena var energieffektiviseringsseminariet och det andra var öppet forum om miljön. De deltagande politikerna visade stort intresse och engagemang i de givande diskussionerna.

Under året har flera evenemang genomförts och företag och privatpersoner har nåtts av budskapet Uthållig kommun. Nedan finns en sammanställning över antal deltagare på de några av de tillställningar som anordnats. Eftersom det är olika projektledare för olika delar i programmet går det dock inte att få fram en komplett sammanställning över samtliga sammankomster som genomförts inom ramen för programmet. Listan nedan speglar intresset för utförda arrangemang.

Precis som tidigare år har också möten hållits inom referensgruppen och styrgruppen för Uthållig kommun.

<i>Datum</i>	<i>Arrangemang</i>	<i>Antal deltagare</i>
27/5	Miljöfrukost om upphandling och miljökommunikation	21
6/9	Energiseminarium	
16/9	Miljöfrukost för näringslivet med tema biogas och transporter	14
4 och 13/10	Öppet forum för politiker	21 politiker + 9 andra deltagare
17 november	Hår i harmoni med naturen	65

Några av de aktiviteter som genomförts inom ramen för Uthållig kommun har uppmärksammats i media (I stan utan min bil, Invigning av NAVETs utställning om den hållbara resan, Energiseminarier samt Hår i harmoni med naturen). Några av dessa har uppmärksammats i såväl lokaltidningen och lokalradion som i regionala nyhetssändningar.

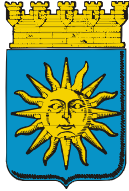
Blir utvecklingen mer hållbar?

Vi har i arbetsgruppen försökt relatera våra hitillsvarande insatser med de uppsatta målen för arbetet med Uthållig kommun. Vi har också aktiverat referensgrupperna för att få inblick i vilka områden som kan vara intressanta att satsa mer resurser på. Därefter har vi valt ut ett följande områden som vi i Borås tycker det är extra viktigt att satsa på under de återstående två åren av programmet Uthållig kommun:

- Företagsinriktad oljekampanj
- Transportprojekt i samarbete med Ulricehamn och Vägverket
- Effektiv belysning i detaljhandel
- Ökad samverkan mellan politiker – tjänstemän och tjänstemän – tjänstemän i Borås Stad
- Goda exempel i Borås
- Klimatinformation på Borås Djurpark (beroende av KLIMP-medel)

Genom att införa uthållighetsbegreppet för fler yrkesgrupper och i fler sammanhang har vi ökat engagemanget och kunskapen om hållbarhetsarbetet vilket är viktigt för att arbetet mot ökad uthållighet ska fortlöpa även efter programtidens slut. Även framöver är det angeläget att lägga grunden för processer som kan fortsätta med egen drivkraft.

5 Solna

Solna, landets till ytan tredje minsta kommun, ligger centralt i Stockholmsregionen med mycket goda kommunikationer. Uppemot en halv miljon fordon passerar dagligen genom kommunen på väg till Stockholm. Här bor nästan alla 60 000 invånarna i flerfamiljshus som värms upp med fjärrvärme. Solna har tre av de senaste fyra åren utsetts till den mest tillväxt- och företagsvänliga kommunen. Med 8 000 företag och 59 000 arbetsplatser är Solna företagstätast i landet. Tjänsteföretag dominerar och många företag har sina huvudkontor här. Solna är expansivt och under den närmaste tioårsperioden planeras ytterligare 20 000 arbetsplatser och färdigställandet av 10 000 bostäder.

Vision

Ambitionen med Solnas deltagande i Uthållig kommun är att företagsvänlig tillväxtpolitik kombineras med god lokal miljö. Staden vill stärka samverkansprocesser, både internt mellan stadens olika verksamheter och med företag, organisationer och myndigheter. Detta ska leda till en ekologisk hållbar utveckling av staden. Stadens insatser för att nå detta ska inriktas på åtgärder i Solna, regionalt, nationellt eller internationellt.

Mål

De övergripande målen för Solna stad arbete med programmet Uthållig kommun 2004-2007 är följande:

- Solna stad vill särskilt verka för att, med stöd från myndigheten, genomföra och/eller initiera och påbörja forskningsprojekt.
- Solna stad vill verka för att stärka möjligheterna för småföretag att öka sina kunskaper för att arbeta för ett uthålligare samhälle.
- Stadens vision är att företagsringar ska kunna etableras i samtliga stadsdelar, alternativt arbetsplatsområden, i staden.
- Solna stad vill också, tillsammans med myndigheten, initiera några interna projekt hos större företag med huvudkontor i Solna. Det kan handla om energi, transporter mm
- Staden vill stärka de processer som baseras på samverkan såväl internt mellan stadens olika organ som med utomstående företag, organisationer och myndigheter
- Solna stad vill vidareutveckla Överjärva gård AB till ett ännu bredare och bättre centrum för kunskapsförmedling av insatser för det uthålliga samhället

- Ambitionen är att vidareutveckla Solnas webbsida. Sidan ska vara en naturlig ingång för företag och allmänhet som söker information om insatser som ger ett uthålligt samhälle.

Solna stad ska under programperioden utveckla den interna organisationen så att den även blir mer inriktad mot en serviceorganisation.

Höjdpunkter under året

En lysande idé

Under tre veckor delade Solna stad i samarbete med IKEA Barkarby ut 2 611 lågenergilampor till hushållen i Solna. Syftet med kampanjen var att inspirera solnaborna till miljövänligt beteende i vardagen genom att byta till lågenergilampor i hemmet.

En energikartläggning av stadshuset har genomförts och därefter har bland annat styr- och reglerutrustning för värme- och kylsystemet bytts ut.

För att uppmuntra anställda att inte ta cykeln till arbetet har Solna stad i samarbete med Vägverket och NTF genomfört en cykla-till-jobbetkampanj. Liknande kampanjer har även genomförts bland personalen på fyra företag samt vid Karolinska sjukhuset.

Inom ramen för den kommunala energirådgivningen har ett nittiototal bostadsrättsföreningar i Solna och Sundbyberg deltagit i ett projekt för att höja kunskapsnivån i energifrågor. Tema på studiebesöken och möten har varit energieffektiv tvättstuga, injustering av värmesystem, belysning både ute och inne, spara vatten och stoppa stand by-förluster, fönster den bästa investeringen?, samt byggnadstekniska energibesparande åtgärder.

En ettårig upphandling av el för stadens egna fastigheter har genomförts vilken innebär att elen även fortsättningsvis kommer att produceras från vattenkraft.

Avstämning av handlingsplanens åtgärder 2005

Område 1 Energieffektiva fastigheter

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Ta fram 9 exempel på energieffektivisering i fastigheter tillsammans med forskare från Linköping.	Fortsätta kontakten med fastighetsägarna i projektet för att inspirera dem att genomföra föreslagna åtgärder.	x	x		2	Kontakt har endast tagits med en av fastighetsägarna.
Energieffektiva fastigheter	Individuell mätning av energi i lägenheterna i	x	x	x	3	I kvarteret Råven görs

	minst en fastighet					mätningar
Energieffektivisera stadens egna fastigheter	Genomföra minst två större energieffektiviseringsprojekt i stadens egna fastigheter under året.	x	x		3	Energiöversyn genomförd av stadshuset och styr- och reglerutrustning har bytts
	Genomföra en energiöversyn av skolorna som ägs av staden	x	x	x	1	Arbetet har inte påbörjats

Område 2 Planera med klimatmål

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Implementera de svenska klimatmålen i planering av ett exploateringsområde för att minska växthuseffekten.	Fortsätta arbetet tillsammans med fastighetsägare och andra intressenter som pågår om trafikknutpunkten Solna station och dess närområde.	x	x	x	2	Projektet har fått kraft och inspiration från Uthållig kommun
Riktlinjer för miljöanpassat byggande med speciellt fokus på klimat- och energifrågor	Ta fram bilaga till exploateringsavtalet.	x	x	x	2	En omstart har gjorts

Område 3 Skapa nätverk och sprida information runt klimat- och energifrågor

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Minst tre företagsringar eller nätverk startas upp	Ett nätverk för bostadsrättsföreningar har startat. Sedan tidigare finns ett nätverk för hållbart resande i ett arbetsplatsområde	x	x	x	2	
Anordna sju informationsmöten och seminarier med tema som har klimatanknytning	- seminarium om hus utan värme riktat till byggbolag - informationsinsats riktad till bostadsrättsföreningar bestående av fem informationsmöten om energifrågor - information till allmänheten har genomförts vid marknader och festivaler	x	x	x	3	

	vid tre tillfällen					
Energiutställning på Överjärva Gård som visar ny teknik anordnas under förutsättning att finansiering ordnas	Planering pågår.		x	x	2	Överjärva Gård har haft finansiella problem och genomgått organisatoriska förändringar under året.
Naturskolan Överjärva Gård erbjuder skolbarnen temat klimat	29 klasser genomgick en halv dags med temat klimat. Utbildning vid två tillfällen för alla pedagoger inom skola och förskola.		x	x	3	
Solna stads miljöstipendium har inriktning klimat och energi.	Stipendium i form av lågenergilampor till förskolor och hedersomnämmande till organisationer/företag.	x	x		3	

Område 4 Skapa internationella kontakter

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Delta i internationellt energiprojekt	Deltar i EUprojektet ChangeLAB		x	x	3	
Delta i ett internationellt nätverk	Deltar i nätverket runt EUprojektet ChangeLAB			x	3	
Inspirera företag att exportera sina tjänster eller produkter inom energiområdet	Anordna seminarium	x	x		1	Har inte kommit till stånd ännu

Område Underlätta ekonomiskt energi- och klimatåtgärder

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Ansöka om KLIMP bidrag från Naturvårdsverket och andra bidrag som kan vara aktuella	Beslut har tagits att inte lägga ner arbete på en ansökan, eftersom medelsanslagen för KLIMP är så begränsade.	x	x		2	Frågan bevakas vidare
Energieffektiva produkter till bra	Energibolaget undersöker möjligheterna till	x	x		2	

pris	upphandling av t ex energisnåla fönster, undercentraler					
------	---	--	--	--	--	--

Område Miljöeffektiva transporter

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Initiera minst ett projekt med alternativt fordonsbränsle	Publikt tankställe för biogas färdigt att tas i bruk första kvartalet 2006. Krav har ställts vid upphandling av taxitjänster.	x	x		3	
Transportprojekt i minst två företag	Cykla till jobbet-kampanj i arbetsplatsområdet Solna Business Park har genomförts hos fyra företag samt vid Karolinska sjukhuset.	x	x	x	3	
Starta bilpool	En andra bilpoolsbil finns på plats i stadsdelen Bagartorp. Resurser har lagts ner på information och annonsering.	x	x	x	3	
Anordna ett arrangemang per år för att uppmuntra kommunanställda att inte ta bilen till arbetet	Ny cykelkarta utgiven. En cykla till jobbet-kampanj genomförd med 149 deltagare. Miljökontoret har köpt in tre nya tjänstecyklar.		x	x	3	

Område Organisera stadens interna miljöarbete

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Minska bilresor till och från arbetet och resor i tjänsten	Anta en mötespolicy	x	x		2	Under 2006 ska alla förvaltningar ta fram en bilaga till resepolicyen
Ta fram en energiplan som är kopplad till den nya översiktsplanen	Energiplanen har antagits	x	x		3	
Miljökrav vid upphandling	Alla stadens miljöombud har erbjudits en halv dags utbildning i klimat- och energifrågor	x	x	x	3	

E = Ekonomi
M = Miljö, ekologi
S = Sociala faktorer

Utfall:

- 11 Ej påbörjat*
- 12 Påbörjat enligt plan*
- 13 Genomfört*
- 14 Åtgärden utgått*
- 15 Annat*

Processmått

Hur får vi programmet att omfatta allt fler och allt mer av det som sker i kommunen?

Möten

Målgrupp	Typ av möte	Antal möten
Internationella kontakter	Konferens om miljöfrågor i vänorten Valmiera	1
Internationella kontakter	Arbetsgruppsmöten med de sju partners inom EUprojektet ChangeLAB	3
Företagare om hållbart resande i Solna Business Park	Deltagit mäsas för området	1
Företagare om hållbart resande i Solna Business Park	Möten med företag och fastighetsägare	30
Företagare om hållbart resande i Solna Business Park	Möten med kontaktpersoner och leverantörer	26
Politiker	Information vid sammanträde	4
Politiker	Informationsmöte med miljökommunalråd	7
Lokal/husförvaltare	Informationsmöten med bostadsrättsföreningar om energi	10
Hushåll	Hushåll hämtar personligen en lågenergilampa,	2611
Hushåll	Tipspromenad om energi	1 (160 pers)
Hushåll	Energispartips vid marknad, festival	3

Reklam och press

Typ av media	Antal
Dagstidning	Två notiser
Lokaltidning	Sju notiser. Två annonser om

	bilpool, en om projektet En lysande idé
Stadsdelstidning	En annons om bilpool
TV	Ett inslag i lokalnyheter
Lokalradio	Ett inslag
Solna stads webbplats	Nyhet på första sidan 6 ggr
JCDecaux-affischtavlor i Solna	110 st . Annonsering en gång.
Gratis väggkalmanacka till 25000 företag och hushåll	Info om hållbart resande och energi på fyra ställen

Nätverk

Tema	Målgrupp
Hållbart resande	Företagare och fastighetsägare i arbetsplatsområdet i Solna Business Park
Energieffektivisering	e-BRF, energieffektiva bostadsrättsföreningar i Solna och Sundbyberg
Hållbart byggande och hållbart resande	Solna stad tillsammans med fastighetsägare och andra intressenter runt trafikknutpunkten Solna station
Energirådgivning	Stockholmsregionens kommuner samarbetar kring kommunal energirådgivning via KSL
Samverkan för hållbart resande	Kommuner i Stockholms län samarbetar. En plattform för arbetet har skapats.
Resepolicy	Fem kommuner i Stockholms län som stöttar varandra i arbetet med resepolicy
Miljöfrågor	Ett internationellt nätverk kring EUprojektet ChangeLAB

Blir utvecklingen mer hållbar?

För att utveckling ska bli hållbar är det viktigt att världen utanför Solna och Sverige också arbetar denna i riktning. Ett sätt att befrämja denna utveckling är att delta i EUprojekt. Solna stad har gått med i ett treårigt projekt tillsammans med sju regioner i Europa. Projektet handlar om hur man kan få människor att ändra attityder och beteenden i miljöfrågor, samt att knyta internationella kontakter.

Solna är en expansiv kommun med intensivt byggande av både nya kontor och bostäder samt renovering av äldre fastigheter. Trycket från exploatörer är stort och det finns ett krav på snabba beslut. Att vara med tidigt i planeringen är viktigt för ett hållbart byggande. Genom delprojektet fysisk planering har de medverkande tjänstemännen i Solna stad fått möjlighet att prova på en hel rad metoder som kan användas i det fortsatta planeringsarbetet i kommunen. Arbetet har berett tjänstemännen möjlighet att på ett strukturerat sätt diskutera för- och nackdelar med olika stadsbyggnadsfrågor utanför den dagliga verksamheten. Detta har gett

en insikt i att det verkligen är nödvändigt att vid vissa tillfällen ta sig tid och genomlysna en fråga istället för ge vika för kravet på snabba beslut. Beslut som senare kanske visar sig inte vara det mest optimala.

Inom delprojektet fysisk planering har arbetet koncentrerats kring Solna station. Där har en arbetsgrupp bildats bestående av tjänstemän från staden, fastighetsägare och företag knutna till området, SL, Banverket, forskare och andra intressenter. Syftet är att planera den framtida Solna station så att det blir en smidig trafikknutpunkt med många resande och närområdet utformas på ett optimalt sätt för företag, fastighetsägare och boende.

6 Ulricehamn

Ulricehamn i Västra Götalands län har 22 400 invånare. Kommunen präglas av sitt stora inslag av små och medelstora företag. Tillverkningsindustrin inom verkstadsvaror har utvecklats kraftigt och är nu tillsammans med textilkonfektion den största industrinäringen i kommunen. Ulricehamn samarbetar med över kommungränsen med grannen Borås inom ramen för Uthållig kommun.

Vision

Programmet ska bidra till uthållig tillväxt för det lokala näringslivet, vilket i förlängningen gynnar sysselsättningen, miljön och människors vardag. Arbets sättet ska kännetecknas av öppen dialog och erfarenhetsutbyte mellan de inblandade aktörerna.

Mål

Kommunen har inte tagit fram särskilda mål för Program uthållig kommun utan har valt att använda de mål som redan är framtagna. I vissa fall har vi lagt in delmål för att förtydliga. I Ulricehamns kommuns översiktsplan finns de övergripande mål och strategier som är styrande för arbetet med Program uthållig kommun.

Nedan finns de övergripande målen från översiktsplanen, under de övergripande målen finns delmål för program uthållig kommun.

Mål för arbete och företag: *Gott klimat för tillväxt och nya arbetstillfällen.*

Ett näringslivsprogram har tagits fram av politiker, tjänstemän och näringslivet. Näringslivsprogrammet har antagits av kommunfullmäktige och omfattar perioden 2003-2007. Förutom en beskrivning av de olika näringsgrenarna, utbildning, infrastruktur, mm har en lista tagits fram med 13 konkreta punkter som ska genomföras under programperioden.

Mål för energi: *Ett miljövänligt och uthålligt energisamhälle.*

I Energiplanen har vi förtydligat detta genom att fastställa den kommunala energistrategin till "Effektivare energianvändning och minskad miljöpåverkan".

De långsiktiga målsättningarna är att:

- Reducera utsläppen av svavel, kväveoxid, koldioxid och kolväten
- Öka användningen av förnybara energislag
- Satsa på energieffektivisering och hushållning

- Kommunen skall vara ett föredöme och genomföra åtgärder i de egna fastigheterna, den egna verksamheten och de egna bolagen som medverkar till att målen uppfylls.

Mål för kommunikationer: *Ökad tillgänglighet och möjlighet att resa miljövänligt och energisnålt.*

Målen inom energiområdet gäller även för kommunikationer.

Mål för ekologisk omställning: *Omställning av dagens samhälle till ett ekologiskt samhälle.*

Arbetet med att uppdatera kommunens Agenda 21 plan pågår, och det är därför inte relevant att ta med målen från den tidigare planen. I arbetet med uppdateringen utgår vi från de nationella miljömålen och det är därför troligt att vi i de flesta fall antar de nationella miljömålen.

Höjdpunkter under året

Kontakterna med LRF har fortsatt. Vi har varit på studiebesök på en gård med småskalig biogasproduktion. Kuriosan i detta besök berättas bara muntligen. Detta inspirerade och ledde till att nästa studiebesök blev en resa till Skåne och Danmark och tankarna börjar ta form – Hur ska det bli på gårdarna häromkring? Några eldsjälar inom projekt Energianalys på företag har visat på goda resultat. Allt från att ställa krav vid nybyggnation, energibesparingar vid belysning och ventilation till att byta ut gamla oljepannor mot nya och ändå minska energiförbrukningen med 40%.

Inom delprojekt fysisk planering har arbetet fokuserats på den fördjupade översiktsplan för Ulricehamns stad. Ett spännande arbete startade bland annat med frågan ”hur” skall framtidens Ulricehamn planeras? Denna del av programmet har lett till att planerare på kommunen har engagerats i Uthållig kommun. Energiplanering som inte tidigare funnits med i fysisk planering togs med. Den planerade motorvägen och järnvägen som kommer att dras genom kommunen är två stora förändringar som påverkar stadens utformning. Var kommer de nya bostadsområden att ligga? Områden som inte är attraktiva idag kanske kan utvecklas till blandområden för boende och verksamheter. Ja t.o.m. bäckar som varit stängda kanske kan börja porla igen. Kommunfullmäktige har arbetat med värderingar och bedömt vilka frågor som är de viktigaste för centrumets utveckling. För att bredda perspektivet avslutades året med att fyra konstnärer engagerats för att presentera sina framtidsbilder för ulricehamnarna. Svar kommer i jan 2006.

Energieffektivisering

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Uppföljning av Energianalyserna på företag</i>	<i>Möten och frågeformulär</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Av 10 företag har 7 visat att de börjat med energieffektivisering</i>

Biogas

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Lantbruk som energiproducenter</i>	<i>Två studiebesök</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>3</i>	<i>Inspirerande besök som visar på möjlighet till småskalighet.</i>

Fysisk planering

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>FÖP</i>		<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Pågår. Förslag kommer ut under våren</i>
<i>Kartor/ortofoto</i>					<i>3</i>	<i>Finns som verktyg i samråd</i>

Forskning

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Hur fungerar processen</i>	<i>Halvtid i UH utvärdering</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>3</i>	<i>Beroende på personalresurser så förändras arbetet</i>
<i>Planläggning av värmetäthet</i>	<i>Öka samverkan mellan energi-planering och fysisk planering</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Påbörjat arbete med att väva in energiförsörjningen i övrig fysisk planering</i>

Transporter

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Minska kommunens transporter</i>	<i>Fortsättning av transportanalyser</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Nulägesbeskrivning genomförd. Effektivare utnyttjande av tjänstebilar planeras</i>
<i>Öka arbetspendlingen med cykel</i>	<i>Ställa bilen och cykla till jobbet. Projekt i hela Västra Götaland</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>3</i>	<i>180 personer deltog i Ulricehamn. I VGR var det nästan 9 000 pers</i>
<i>Transportanalyser</i>	<i>Planeringsmöten</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Samarbete med Borås och högskolan förbereds.</i>

Information

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Sprida info till övriga kommuner i VG</i>	<i>Planeringsmöten</i>	x	x	x	2	<i>Sprida information om Uthållig kommun till andra kommuner i Västra Götaland</i>
<i>Sprida info om Trafikplanering i ett barnperspektiv</i>	<i>Föreläsare på trafikdag med Vägverket och Västra Götaland</i>	x	x	x	3	<i>Ett lyckat projekt med FNs barnkonvention i åtanke som uppmärksammats.</i>

Processmått

Projektgruppen som tidigare bestått av tre personer förändrades under året då programledare varit tjänstledig och näringslivssekreteraren slutat. Arbetsgruppen har bestått av kommunens miljöstrateg och planeringssekreterare. Projekt har genomförts men på grund av personalbrist har inte aktiviteter kunnat bedrivas som önskat.

En energigrupp har bildats av några av de företag som ingått i energianalysen och som vill ha hjälp i sitt arbete. Samarbetet med LRF sker genom deras kommungrupp. En Agenda 21 samordnare har anställts för Västra Götalands kommuner och här har arbetet med att presentera Uthållig kommun börjat. Arbetet i Uthållig kommun har presenterats en gång i kommunstyrelsen. Vid ett av kommunfullmäktigemötena fick politikerna ta del av arbetet i fysisk planering och FÖP arbetet. Ulricehamn uppmärksammades mycket under hösten 2005 då det visade sig att kommunens tidigare miljöarbete med bl.a. satsning på fjärrvärme lett till att kommunen minskat sina CO2 utsläpp med 14% sedan 1990 vilket är långt över utsatt nationellt mål på 4%. Det har varit tre tidningsartiklar och en ½ timme på lokalradio om kommunens miljöarbete där politikerna fick komma till tals.

Blir utvecklingen mer hållbar?

Det tar tid med förändringsarbete är väl den viktigaste lärdomen hitintills och att det inte alltid blir som vi planerat. Det kan t.o.m. bli mycket bättre. Detta med tanke på arbetet med fysisk planering som är grundläggande i en hållbar utveckling.

De verktyg vi har tagit till oss genom delprojekt fysisk planering införs och används successivt i den lokala planprocessen. Det kommer att ta lång tid innan arbetsmetoderna är självklara men kommunikationen och samarbetet över sektorsgränserna ökar.

Att väva in energiförsörjning och dess konsekvenser i fysisk planering ökar medvetandet och synliggör energiförsörjningen på ett för Ulricehamn nytt sätt. På sikt leder detta också till en ökad helhetssyn och en mer hållbar utveckling.

7 Vingåker

Vingåkers kommun är en landsbygdskommun med centralorten Vingåker som största samhälle. 9 200 personer är bosatta i kommunen.

Näringslivet har omstrukturerats från en stor andel konfektionsindustri till att nu ha flera och mindre företag inom områden som industritextil, vård och omsorg samt handel och tjänsteföretag. Samarbetsklimatet mellan kommun och näringsliv är under utvecklingen genom att en starkare organisation som kommunicerar med näringslivet etablerats.

Vision

Kommunens energisystem ska utvecklas på så sätt att alla kan delta genom effektiviseringar och besparingar. Vi ska kunna välja den för samhälle och miljö mest uthålliga energikällan för transporter, uppvärmning och elanvändning. De lokala kretsloppen ska synliggöras och Vingåkers resurser ska tillvaratas genom att vi tar del av de kretslopp och energiflöden som finns runt omkring oss utan att fördenskull förbruka större del än som kan återskapas.

Samverkan mellan näringsliv, ekonomiska aktörer, hushåll och myndigheter är inkörsporten för att alla ska kunna delta. Samhällets uppgift genom kommun och myndigheter är att sörja för att förutsättningar skapas genom att bygga upp och erbjuda kunskap om energisystemen. Vingåkers näringsliv ska ges möjlighet att verka och bidra till samhällets tillväxt på ett uthålligt sätt, det vill säga utan att det hindrar framtidens invånare möjligheten att leva ett rikt liv byggt på förnybara resurser.

Mål

Samverkan mellan näringsliv, ekonomiska aktörer, hushåll och myndigheter är inkörsporten för att alla ska kunna delta. Samhällets uppgift genom kommun och myndigheter är att sörja för att förutsättningar skapas genom att bygga upp och erbjuda kunskap om energisystemen. Vingåkers näringsliv ska ges möjlighet att verka och bidra till samhällets tillväxt på ett uthålligt sätt, det vill säga utan att det hindrar framtidens invånare möjligheten att leva ett rikt liv byggt på förnybara resurser.

Diskussioner om lokal tillväxt inom regionen Katrineholm, Flen, Vingåker med den lokala framtidsgruppen i Vingåker har lett fram till en medvetenhet om större behov av samverkan mellan näringsliv och kommun. Ett underlag för drivkrafter för hållbar tillväxt kan användas inom begreppet uthållig kommun.

Det kan konstateras att människan är avgörande för drivkraften till uthållig kommun.

Uthållig kommun innebär att aspekterna i hela samhället beaktas. Indelningen sker efter ekonomiska, sociala och ekologiska hänsyn.

Ekonomiska aspekter

- Skapa fler arbetstillfällen
- Öka bredden i näringslivet

Sociala aspekter

- Bred arbetsmarknad
- Utbildning och kultur
- Öppenhet och mångfald
- Aktiva innevånare och god folkhälsa
- Starkare drivkrafter

Ekologiska aspekter

- Synliggöra kretsloppen och energiflödena
- Fler uthålliga energisystem
- Öka tillgängligheten till natur och kulturvärden

Höjdpunkter under året

Vi har under året arbetat med en metod som används för att överbrygga övergången till effektivare användning av energi- performance contracting eller som vi kallar det fastighetsutvecklingsentreprenad. Detta är en möjlighet för organisationer att bygga långsiktigt hållbara energisystem. Något som Vingåkers kommun nu arbetat med och kommer att genomföra under de kommande åtta åren. Under 2006 görs investeringar på nästan 25 miljoner för energieffektivare byggnader. Därefter kommer samarbetet med entreprenör att fortgå i fem år som kan förlängas med ytterligare tre år. Den totala besparingen är garanterad till 23 % av nuvarande förbrukning.

Energieffektivisering av företag i samarbete med Linköpings Universitet har fortsatt under 2005 och avslutades med en sammankomst där företag fick information om vad vi hade genomfört samt vilka resultat det fick på besparingspotentialen i de olika företagen. Ett samarbete mellan kommun och företag som kommer att fortsätta under 2006.

Under året har vi även medverkat i två miljöguidstjänster i samarbete med Svenska Kyrkan. En i Österåkers kyrka och en i Västra Vingåkers kyrka antalet besökare var ca 100 st.

Vingåkers Kommun har även valt att enbart köra med etanolbilar och numera är alla personbilar etanoldrivna. Bilarna ingår i en bilpool som alla anställda har tillgång till via bilbokningen. Tillgängligheten på etanoltappställen är numera god och en invigning av ytterligare ett tappställe skedde under året tillsammans med kommunalråd, biltillverkare och mackägare.

Avstämning av handlingsplanens åtgärder 2005

Område 1 skapa fler arbetstillfällen

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Energieffektiva transporter</i>						
<i>Ökat tågresande</i>	<i>2 % ökning av antalet resenärer</i>	x	x	x	2	<i>Ca 5-10 % ökning Utbyggnad av tågcentrum till att bli mer serviceinriktat och attraktiv.</i>
<i>Fler miljöbilar i trafik</i>	<i>Tillgänglighet av tankställen</i>		x	x	3	<i>Alla kommunens bilar är etanolbilar. Två tankställe finns etablerade.</i>
<i>Ecodriving</i>	<i>5 % utbildade per år</i>	x	x	x	2	<i>Tekniska utbildade sin personal.</i>

Område 2 Bredare näringsliv

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Utökat samarbete med universitet</i>	<i>Kontaktskapande</i>			x	2	<i>Samarbete med Linköping samt Luleå inom programmet</i>
<i>Banksamarbete</i>	<i>Finansieringsformer utvecklas</i>	x		x	2	<i>Tredjepartsfinansiering fastighetsutvecklingsentreprenad</i>

Område 3 Bred arbetsmarknad

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Skapa förutsättningar att jobba på distans</i>	<i>IT-utbyggnad</i>	x	x	x	2	<i>Kurser i distansarbete finns.IT-utbyggnad pågår och slutförs under 2006 med radiolänk.</i>
<i>Energieffektiva transporter</i>	<i>Se ovan</i>					
<i>Utökat samarbete med universitet</i>	<i>Se ovan</i>					

E = Ekonomi
M = Miljö, ekologi
S = Sociala faktorer

1 Ej påbörjat
2 Påbörjat enligt plan
3 Genomfört
4 Åtgärden utgått

Område 4 utbildning och kultur

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Skapa kreativa livsmiljöer och mötesplatser	Skriva artiklar Utställningar		x	x	2	Katrineholmskuriren artiklar om energieffektivisering

Område 5 Öppenhet och mångfald

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Mer samarbete mellan kommun och näringsliv	Skapa mötesplatser och nätverk			x	2	Frukostfralla regelbundet med olika teman
	Tillgänglighet och informationsflöden som alla kan nå eller få			x	2	Spridning via hemsida och humle och äpple samt Vingåker för dig

Område 6 Aktiva innevånare och god folkhälsa

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Ökad tillgänglighet samt arrangemang	Information samt upplysning	x		x	2	Pågår inom folkhälsoarbetet.

Område 7 Starkare drivkrafter

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Ökad kompetens	Utbildning		x		2	Miljöledningsutbildning.
	Artiklar				2	Se ovan

Område 8 Synliggöra kretsloppen och energiflödena

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
Öka antalet diplomerade företag	Miljödiplomering av företag	x	x	x	2	Har minskat, inga åtgärder vidtagna

E = Ekonomi
M = Miljö, ekologi
S = Sociala faktorer

1 Ej påbörjat
2 Påbörjat enligt plan
3 Genomfört
4 Åtgärden utgått

Område 9 Fler uthålliga energisystem

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Minska koldioxid-utsläppen</i>	<i>Energirådgivning med inriktning ekologiskt hållbara energisystem</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Antalat rådgivningar fortsatt hög Ökat antal företagsrådgivningar</i>
	<i>Omställningsbidrag för konvertering av energisystem(KLIMP)</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>3</i>	<i>Ansökan insänd samt klimatplan framtagen under året.Ansökan ej beviljad</i>
<i>Minska elanvändningen</i>	<i>Informationsmöten</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Bostadsrättsförening</i>
	<i>Vid bygglov ge information om energiförsörjningen till hus</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Antalet nya hus ökar.</i>
	<i>Inventering av aktuella områden</i>		<i>x</i>		<i>2</i>	<i>Genomfört under 2005 av Linköpings Universitet</i>
<i>Energi-effektivisering</i>	<i>Information</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Pågår till bostadbolag</i>
	<i>Skapa goda exempel</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>2</i>	<i>Kommunens fastigheter energieffektiviseras under 2006 och framåt</i>

E = Ekonomi

M = Miljö, ekologi

S = Sociala faktorer

1 Ej påbörjat

2 Pågår

3 Genomfört

4 Åtgärden utgått

Område 10 öka tillgängligheten till natur och kulturvärdena

Delmål	Åtgärd	E	M	S	Utfall	Kommentar
<i>Miljötänkande vid etableringar</i>	<i>Vid bygglov ge information om energiförsörjningen till hus</i>	x	x	x	2	
<i>Fler skyddade naturområden</i>	<i>Utse kontaktperson</i>				1	
<i>Vattenhantering skall ge nollpåverkan till ekosystemet</i>	<i>Driva förslag om vattenrening</i>				1	
<i>Sänkta partikelutsläpp från vedeldning</i>	<i>Inventering</i>				1	<i>Påbörjat men avslutat pga ny personal</i>
	<i>Nyinstallation av vedpannor skall vara miljögodkända</i>		x		2	<i>Alla energiråd ges med den inriktningen. Installatörer utför sådana arbeten.</i>

E = Ekonomi

M = Miljö, ekologi

S = Sociala faktorer

1 Ej påbörjat

2 Påbörjat enligt plan

3 Genomfört

4 Åtgärden utgått

Processmått

Vi får arbetet att omfatta fler genom att aktualisera frågan och hålla den vid liv inom befintliga förvaltningsramar och budget. Detta tror vi är en väsentlig del av möjligheten för andra kommuner att genomföra sitt arbete mot mer uthålliga kommuner. Då Vingåker är en mindre kommun kan vi arbeta med en informell nivå och utöka informationen i nätverken. Processen är delvis beroende av praktiska mötesplatser som olika projekt medför. Vissa projekt som t.ex energieffektivisering i företag ökar ytan gentemot företagen och skapar en dialog som sen kan leda vidare.

Andra mötesplatser har varit i kyrkan och vi har genomfört miljögudstjänst och skapat diskussion som leder vidare till andra.

Vi anser att de pågående processerna kan formuleras som möten under året, en del av processerna kan leda till framgång vad gäller arbetet med uthållighet. Andra

processer leder till samtal och att uthållighetsfrågorna hålls aktuella i dagligt arbete.

Under året har näringslivet varit mer involverat vilket bidragit till en bredare bas för uthållighetsarbetet.

Blir utvecklingen mer hållbar?

Helhetsbedömningen är att vi går mot en uthålligare utveckling eftersom medvetenheten och kunskapen i frågorna hela tiden ökar. Enbart det faktum att man ställer upp mål och gör handlingsplaner som årligen följs upp gör att arbetet fortgår. Inom energiområdet sker en omställning mot mer ekonomiska och ekologiska alternativ eftersom olja och elpriserna höjts.

Den hållbara utvecklingen har förbättrats väsentligt i samband med omställningen till etanolbilar vilket varit en lång resa till att skapa förändring. Den ekonomiska betydelsen för hållbar utveckling blir mer tydlig i samband med prisökningar av icke hållbara bränslen. De incitament som finns för en kommun behöver förstärkas av omvärldsfaktorer så att en förändring kan ske. Om man är förberedd och har insikt i de åtgärder som behöver vidtagas går utvecklingen mot mer hållbara samhällen fortare.

De olika projektsamarbeten över gränser som kommun-näringsliv-universitet/högskolor skapas inom programmet och möjliggör en utveckling som skapar mer än bara en part kan utföra. På detta sätt sker en snabbare förändring mot uthållig kommun.